МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: «ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ЇХ РОЛЬ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ»

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМД-22-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

_____ Знайда Кирил Олегович
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Чуницька Ірина Іванівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми _____ Чуницька Ірина Іванівна, д.е.н., професор
(підпис)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «15» 01 2024 № 9

Завідувач кафедри _____ Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 2 19.01.2024 р. Бужиловська В. С.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 25.01.2024
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 4 02.02.24
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: Примостка Л. О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:
(підпис) Вересловська О. Й.
(ініціали, прізвище)
(підпис) Чупицька Й. Й.
(ініціали, прізвище)
(підпис) Вергелюс Ю. Ю.
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1.Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30			
2.Дотримання вимог одо оформлення	від 0 до 10			
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5			
4. Рецензент	від 0 до 5			
РАЗОМ БАЛІВ*	**від 0 до 50**	40		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	15		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	30		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	70		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
70	C	4	02.02.24	

Навчально-науковий факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

Затверджую
Завідувач кафедри
Юлія КОВАЛЬЧУК
«11» листопада 20__

Завдання на випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу здобувачу вищої освіти

Знайди Кирила Олеговича
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи
«Діяльність державних банків України та їх роль на фінансовому ринку»
Затверджена наказом ректора від «15» листопада 2022 № 1208
2. Строк здачі закінченої роботи
04.12.2023р.

Мета роботи є визначення сутності та ролі діяльності державних банків на фінансовому ринку України, оцінка основних показників їх діяльності та визначення перспектив впровадження сучасних технологій в діяльності державних банків.
Об'єкт дослідження є економічні відносини, які виникають в процесі функціонування державних банківських установ України.
Предмет дослідження є особливості, проблеми та сучасні перспективи діяльності державних банків України на фінансовому ринку.
База дослідження АТ «Ощадбанк», АТ КБ «Приватбанк», АТ «Укрексімбанк», АБ «УКРГАЗБАНК».
3. Вихідні дані до роботи статистичні і аналітичні дані АТ «Ощадбанк», АТ КБ «Приватбанк», АТ «Укрексімбанк», АБ «УКРГАЗБАНК», Національного банку України, Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, зарубіжні офіційні ресурси, законодавчі та нормативно-правові акти України, журнали та інше.
4. Перелік графічного матеріалу складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, Обсяг роботи складає 70 сторінок, містить 19 рисунків, 8 таблиць, 4 додатки. Список використаних джерел складає з 40 найменувань.
5. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження діяльності державних банків України.
1.1 Сутність, функції та роль державних банків України на фінансовому ринку.

1.2 Нормативно-правові засади державних банків в Україні.

Розділ 2. Оцінка діяльності державних банків України в сучасних умовах

2.1 Аналіз загальних показників роботи державних банків України в умовах воєнного стану.

2.2 Вплив державних банків України на основні показники розвитку економіки.

Розділ 3. Проблеми використання інтернет банкінгу та перспективи розвитку дистанційного банківського обслуговування в державних банках України

6. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної)роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Вибір теми та її затвердження	До 31.10.2022	14.10.2022
2	Вивчення літературних джерел та складання плану роботи	До 01.02.2023	30.01.2023
3	Підготовка вступу та 1 розділу роботи	До 03.04.2023	02.04.2023
4	Підготовка 2 розділу роботи	До 30.06.2023	18.06.2023
5	Підготовка 3 розділу роботи та висновків дипломної роботи	До 29.09.2023	20.09.2023
6	Доопрацювання роботи з урахування зауваженням керівника	До 31.10.2023	21.10.2023

7. Дата видачі завдання «15» 11 2022р.

8. Керівник випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи _____ Чуницька І.І.
(підпис) (прізвище, ініціали)

9. Керівник освітньо-професійної програми _____ Чуницька І.І.
(підпис) (прізвище, ініціали)

10. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Знайда К.О.
(підпис) (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Знайда К.О.

Діяльність державних банків України та їх роль на фінансовому ринку

Мета роботи полягає у визначенні сутності та ролі діяльності державних банків на фінансовому ринку України, оцінці основних показників їх діяльності та визначенні перспектив впровадження сучасних технологій в діяльності державних банків.

Завдання роботи є: здійснити дослідження сутності державних банків на фінансовому ринку та охарактеризувати їх функції та роль; дослідити основні показники роботи державних банків України під впливом військового стану; здійснити аналіз впливу функціонування державних банків на ключові показники розвитку національної економіки; проаналізувати сучасних тенденцій страхового ринку України; визначити головні проблеми запровадження інтернет-банкінгу в діяльності державних банків запропонувати напрямки розвитку дистанційного банківського обслуговування в державних банках України.

Предметом дослідження є особливості, проблеми та сучасні перспективи діяльності державних банків України на фінансовому ринку.

Об'єктом дослідження виступають економічні відносини, які виникають в процесі функціонування державних банківських установ України.

Базою дослідження є АТ «Ощадбанк», АТ КБ «Приватбанк», АТ «Укрексімбанк», АБ «УКРГАЗБАНК».

За результатами дослідження сформульовані обґрунтовані висновки, що зміцнення ролі державних банків для розвитку банківської системи та соціально-економічного прогресу можна здійснити через впровадження адміністративних, правових, макро- та мікроекономічних заходів.

Одержані результати можуть бути використанні у роботі для написання матеріалів, що стосуються кредитного ринку України, структурованими даними органами регуляторами для аналізу кредитного ринку, вітчизняними банками.

Дипломна робота містить 70 сторінок, 8 таблиць , 19 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань, 4 додатків.

Ключові слова: банк, фінансовий ринок, економіка, інтрнет банкінг, обслуговування.

Рік виконання дипломної роботи 2022-2024

Рік захисту роботи – 2024

SUMMARY

Znaida K.

Activities of state banks of Ukraine and their role in the financial market

The purpose of the work is to determine the essence and role of the activity of state banks in the financial market of Ukraine, to evaluate the main indicators of their activity and to determine the prospects for the introduction of modern technologies in the activity of state banks.

The task of the work is - carry out a study of the essence of state banks in the financial market and to characterize their functions and role; to investigate the main performance indicators of state-owned banks of Ukraine under the influence of the state of war; carry out an analysis of the influence of the functioning of state banks on key indicators of the development of the national economy; to analyze the current trends of the insurance market of Ukraine; to determine the main problems of introducing Internet banking in the activities of state banks, to propose directions for the development of remote banking services in state banks of Ukraine

The subject of the study is the peculiarities, problems and modern prospects of the activity of state banks of Ukraine on the financial market.

The object of the research is the economic relations that arise in the process of functioning of the state banking institutions of Ukraine.

The study is based on is JSC "Oschadbank", JSC CB "Privatbank", JSC "Ukreximbank", JSC "UKRGAZBANK".

Based on the results of the study, reasonable conclusions were formulated that the strengthening of the role of state banks for the development of the banking system and socio-economic progress can be carried out through the implementation of administrative, legal, macro- and microeconomic measures.

The obtained results can be used in the work for writing materials related to the credit market of Ukraine, structured by these authorities, regulators for the analysis of the credit market, domestic banks.

Thesis contains 70 pages, 8 tables, 19 figures, a list of used sources of 40 items, 4 appendices.

Key words: bank, financial market, economy, internet banking, service.

The year of completion of the thesis is 2022-2024

The year of job protection is 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ 6

1.1 Сутність, функції та роль державних банків України на фінансовому ринку 6

1.2 Нормативно-правові засади державних банків в Україні. 12

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 18

2.1. Аналіз загальних показників роботи державних банків України в умовах воєнного стану. 18

2.2. Вплив державних банків України на основні показники розвитку економіки 38

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ БАНКІНГУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В ДЕРЖАВНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ 44

ВИСНОВКИ 52

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 55

ДОДАТКИ 60

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансові посередники виступають важливими гравцями у всіх сферах фінансового ринку будь-якої країни. Основним призначенням та перевагою яких виступає можливість фінансового забезпечення економічної діяльності та перерозподілу суспільного капіталу. Не винятком і є наша держава, проте в свою чергу нові реалії, зміни умов на ринку фінансових послуг в Україні та потреби в подальшому розвитку економіки країни ставлять перед банками нові вимоги щодо їхньої стійкості та масштабів функціонування.

Структура фінансового посередництва в Україні є банкоорієтовною та формується з їх перевагою над небанківськими фінансовими установами за активами, різноманітністю послуг і їх кількістю, все це пояснюється внутрішніми економічними змінами. Вони виступають основними ініціаторами фінансових інновацій і визначають структуру фінансових посередників. Досить велика роль належить саме державним банкам, за допомогою яких держава може забезпечити фінансування розвитку галузей та секторів, які не цікавлять приватний капітал або є занадто ризикованими. Тому в умовах глобалізації та інтеграції національної економіки у світовий фінансовий простір, а також ураховуючи наявність воєнного стану та складної політично-економічної ситуації, виникає потреба в дослідженні ролі функціонування державних банків у розвитку національної економіки. Ця тема є актуальною не лише для банківського сектора України а й фінансового ринку загалом.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Оскільки державні банки є важливими складовими елементами банківської системи України, питання, пов'язані з їх діяльністю, широко досліджуються у працях українських науковців, таких як: Г. Багратян, Є. Гарбар, Г. Карчева, О. Кириченко, А. Ковальчук, Л. Ковриженко, В. Костогриз, М. Крупка, С. Науменкова, В. Оніщенко та ін. Необхідно відзначити, що також важливим є висвітлення нових тенденцій і рекомендацій, пов'язаних з діяльністю державних

банків на фінансовому ринку України в сучасних умовах, зокрема військових дій. Це підкреслює актуальність досліджуваного питання та підтверджує його теоретичну та практичну важливість.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є визначення сутності та ролі діяльності державних банків на фінансовому ринку України, оцінка основних показників їх діяльності та визначення перспектив впровадження сучасних технологій в діяльності державних банків.

Відповідно до визначеної мети, головним завданнями кваліфікаційної роботи є:

- здійснити дослідження сутності державних банків на фінансовому ринку та охарактеризувати їх функції та роль;
- дослідити основні показники роботи державних банків України під впливом військового стану;
- здійснити аналіз впливу функціонування державних банків на ключові показники розвитку національної економіки;
- проаналізувати сучасних тенденцій страхового ринку України;
- визначити головні проблеми запровадження інтернет-банкінгу в діяльності державних банків
- запропонувати напрямки розвитку дистанційного банківського обслуговування в державних банках України.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, які виникають в процесі функціонування державних банківських установ України.

База досліджень – Національний банк України, державні банківські установи.

Предметом дослідження є особливості, проблеми та сучасні перспективи діяльності державних банків України на фінансовому ринку.

Методи дослідження. Для виконання завдань у підготовці випускної кваліфікаційної роботи використовувалися наступні методи, зокрема аналіз сутності державних банків проводився шляхом порівняння та узагальнення даних, для оцінки діяльності державних банків та виконання їх функцій

використовувалися методи графічного та статистичного аналізу, дослідження впровадження інтернет-банкінгу в діяльність державних банків та обґрунтування шляхів розвитку дистанційного банківського обслуговування здійснювалися методами синтезу та системного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в проведенні детального аналізу сучасного стану діяльності державних банків на фінансовому ринку України, виявленні можливих проблем, досліджені шляхів удосконалення та розробці якісно нових підходів, що зможуть забезпечити ефективне функціонування національної банківської системи та її стійкий розвиток, особливої уваги слід приділити впровадженню передових технологій, які можуть бути корисними при розробці стратегій для покращення роботи державних банків.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

1.1 Сутність, функції та роль державних банків України на фінансовому ринку.

Державні банки в Україні відіграють важливу роль у фінансовій системі країни та впливають на економічний розвиток, а також виконують численні функції, які мають важливе значення для стабільності економіки та фінансової системи. Вивчення їхньої діяльності є актуальним завданням для вчених та дослідників. Тому, для розуміння та аналізу цієї теми важливим є врахування теоретичних засад, що лежать в основі дослідження з погляду економічної літератури та досліджень різних вчених.

Державний банк виступає фінансовою установою, головною метою якого є виконання покладених на нього функцій спеціально уповноваженими органами уряду під час виконання програм соціально-економічного розвитку. Важливо зауважити, що 100% статутного капіталу цього банку належить державним органам, які ним і керують. Рівень контролю держави регулюється відповідними нормативними актами [14].

Поняття «державний банк» та «банк з державною часткою» можуть інтерпретуватися по-різному в залежності від підходів. За словами В. Оніщенка, «державний банк» представляє собою фінансову установу, яка не працює з метою отримання прибутку, а виконує функції фінансового агента уряду під час реалізації програм соціально-економічного розвитку. У такому банку статутний капітал належить в 100% державним органам і підкоряється їхньому управлінню, а ступінь контролю з боку держави визначається відповідними нормативними актами. Автор вважає, що поняття «банк з державною участю» є більш широким і охоплює банки, в активах яких органи державної влади або державні підприємства мають прямий або опосередкований контроль. Також до цього

поняття входять банки, у капіталі яких держава має частку, яка може бути прямою або опосередкованою, та може бути постійною або тимчасовою, з різними метами [28, с. 28].

Розглядаючи позицію Т. Дзюби в трактуванні поняття «державний банк», можна зазначити, що він включав до цієї категорії будь-який банк, який перебуває під контролем держави, незалежно від розміру державної участі у статутному капіталі. Іншими словами, можна вважати, що він розглядає поняття «державний банк» як синонім до поняття «банк з державною участю» [4].

Варто зауважити, що крім державних банків, існує ще один вид банківських інститутів з державною участю (рис. 1), тобто це банки активи яких підлягають прямому або опосередкованому контролю з боку державних органів чи державних підприємств. Держава може володіти акціями цих банків як безпосередньо, так і через інші організації на постійній або тимчасовій основі, залежно від конкретних обставин та цілей [3].

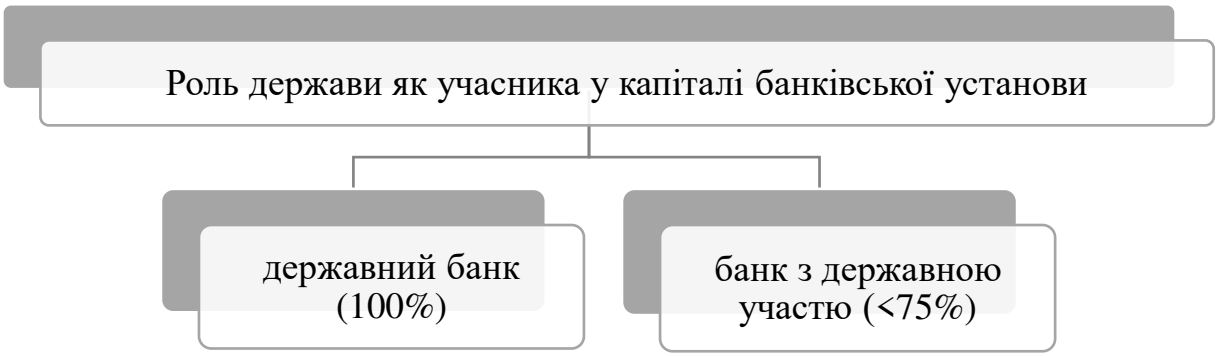

Рис. 1.1 Співвідношення участі держави у капіталі банків

Джерело: побудовано автором за даними [21].

Відповідно до Закону України «Про банки та банківську діяльність» державний банк визнається таким банком, у якого держава володіє 100% статутного капіталу, і його створення вимагає рішення Кабінету Міністрів України [23]. Згідно з цим законодавчим підходом, банки, в яких частка державної власності становить менше 100%, не можуть бути визнані державними банками. Проте на початок 2022 року відсоток державної власності в статутних капіталах всіх банків з державною участю перевищує 75%, що надає

державі абсолютну владу над управлінням цими банками. В таких умовах сучасна ситуація зменшує розрізнення між поняттями «державний банк» та «банкам з державною часткою».

На світовому рівні існує кілька різних видів державних банків, які можна класифікувати в залежності від джерел їх фінансування (депозитні або недепозитні) та основних завдань (здобуття прибутку або виконання державної політики розвитку). Серед них виділяються державні банки розвитку, фінансові інститути для фінансування розвитку та державні комерційні банки.

А саме, до категорії державних комерційних банків включаються банки, що функціонують як депозитні інститути, і не мають визначених повноважень у сфері формулювання економічної політики, зосереджуючи свою діяльність на досягненні максимального прибутку. Державні банки розвитку мають чітку місію виконання завдань економічної політики, визначених урядом. Щодо фінансування їхньої діяльності, вони можуть користуватися різними джерелами, такими як депозитні або недепозитні ресурси, включаючи державні або міжнародні фонди, емісію облігацій та інші механізми. Основним джерелом фінансування інститутів фінансування розвитку є переважно недепозитні ресурси, і ці інститути часто утворюються разом з банками розвитку з метою вирішення завдань, пов'язаних з економічною політикою [17].

Потреба у наявності державних банків в економічній системі зумовлена тим, що комерційний фінансовий сектор не завжди може повністю забезпечити стабільний економічний розвиток на постійній основі. Державний банківський сектор доповнює комерційний, забезпечуючи:

— спрямування фінансових ресурсів на підтримку ключових галузей або регіонів;

— розширення фінансового сектору через забезпечення балансу між попитом і пропозицією кредитних ресурсів;

— виконання ролі антициклічної структури та сприяння збереженню економічної стабільності;

— покращення життєвих стандартів та соціальних показників.

Охарактеризуємо основні ключові складові та характеристики функціонування державних банківських інститутів (рис 1.2):

Рис. 1.2 Ключові складові та характеристики функціонування державних банківських інститутів

Джерело: побудовано автором за даними [8] .

На думку І. М. Коротенкової [11] перед банками з участю держави стоять два основних напрями завдань. Перший напрям включає в себе комерційні завдання, де основний акцент робиться на отриманні та максимізації прибутку, підвищенні фінансової стійкості банку та розширенні його ринкової присутності. Другий напрям пов'язаний з особливим соціальним статусом банків, у яких є державна участь в економіці.

Аналізуючи завдання другої групи, науковець ідентифікував основні ключові функції банків з участю держави:

- фінансова підтримка пріоритетних завдань держави та проведення структурних реформ.

- стимулювання розвитку фінансових ринків.

- мінімізація впливу криз та пом'якшення їх наслідків.

З нашої точки зору, для більш повного обґрунтування функцій державних банків, спрямованих на підтримку соціально-економічного зростання в країні, слід додати до переліку визначених вченими функцій наступні аспекти:

- підтримка розвитку інноваційної економіки шляхом зниження вартості джерел фінансування для ключових галузей економіки.

- вирівнювання недоліків у ще не повністю сформованому ринковому механізмі.

- забезпечення економічної безпеки країни шляхом обмеження впливу іноземного капіталу в банківській системі.

- сприяння активізації розвитку малого та середнього бізнесу через створення сприятливих умов для фінансового партнерства та надання кредитних ресурсів за пільговими умовами.

Оскільки державні банки виступають як інструменти для реалізації державної політики (включаючи фінансову, грошово-кредитну, інвестиційну та бюджетну) у реальному секторі економіки, їх відсоток у загальній кількості банків у країні є ключовим показником. Для ілюстрації, державні банки в Німеччині складають 20% від загальної кількості банків, у Бразилії ця частка становить приблизно 40%. Це свідчить про важливу роль державного сектору у банківській системі країни в контексті фінансової системи [26].

Країни, де велика частина банківського сектору перебуває у державній власності, зазвичай мають менш розвинуті економічні і фінансові системи. Велика кількість державного контролю в банківському секторі в країнах з меншим ступенем економічного розвитку призводить до повільнішого розвитку фінансово-кредитної системи та обмежує темпи економічного зростання. Наприкінці 2016 року стався важливий подія - державна участь у ПАТ КБ «Приватбанк» зросла до 100%, що призвело до значного збільшення частки державних банків у структурі активів банківської системи України.

Нині в Україні функціонує 4 державних банки —

- АТ «Ощадбанк»,

- АТ «Укрексімбанк»,

- АБ «Укргазбанк»,

- АТ КБ «Приватбанк».

На 01.06 2023 року в Україні нараховується 65 банків [9]. Хоча державні банки становлять лише приблизно 6% від загальної кількості банків, їх присутність у фінансовій системі виражається у величині активів, яка складає 55,2%. Таким чином, роль державних банків у розвитку економіки є суттєвою, і важливо провести докладний аналіз їх впливу на процеси кредитування, інвестування, забезпечення фінансової стабільності та інші аспекти.

Питання про роль державних банків не є новими для дослідників, включаючи закордонних. Але актуальність цього питання значно зросла через глобальну та складну економічну кризу 2007— 2009 років. Під час цієї кризи потребу у фінансовій підтримці від держави відчули не тільки фізичні особи, але й великі господарські суб'єкти. Тому виникло значне зацікавлення в дослідженні ролі державних банків, особливо в контексті їх важливої функції у забезпеченні антициклічного фінансування, коли приватний капітал обмежений. У більшості розвинених країн це призвело до створення державних банків розвитку. За даними Світового банку, частка державних банків становить 25% від загальної суми активів банківської системи в світі [40].

Економіка нашої країни зараз переживає досить складний період щоденно стикаючись з новими викликами, тому на нашу думку вартує уваги дослідження саме ролі державних банків, в умовах військового стану. Зокрема, вони підтримують у таких аспектах:

1. Фінансування оборони - однією з головних функцій державних банків під час війни є забезпечення фінансування для потреб оборони. Вони можуть надавати уряду кредити, емітувати облігації або інші фінансові інструменти, які допомагають збільшити обороноздатність країни.

2. Забезпечення функціонування економіки, саме державні банки виконують важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та продовженні функціонування економіки навіть у воєнний час, а також вживають заходів для

запобігання паніці на фінансових ринках і забезпечення ліквідності банків та підприємств.

3. Економічна політика - державні банки залучаються до реалізації економічної політики, спрямованої на забезпечення стабільності та підтримки економіки в умовах війни. Здійснюють регулювання відсоткових ставок, випуску кредитів під пільгові умови для підприємств, які виробляють товари для оборони, а також впливати на грошову політику з метою забезпечення економічної стійкості.

4. Забезпечення ліквідності банківської системи - у воєнний період можуть виникати надзвичайні обставини, які можуть вплинути на ліквідність банківської системи. На державні банки покладена роль регуляторів щодо вжиття заходів для забезпечення ліквідності банків та збереження стабільності фінансової системи.

Таким чином, державні банки грають критичну роль в забезпеченні фінансової стабільності, обороноздатності та економічного функціонування країни під час війни, і їх функції можуть бути розширеними та адаптованими відповідно до конкретних обставин.

1.2 Нормативно-правові засади державних банків в Україні.

Правове регулювання функціонування державних банків є виразним прикладом комплексного підходу. Ця система включає адміністративні, фінансові, та цивільно-правові аспекти, а також використання норм корпоративного законодавства, які регулюють різноманітні аспекти створення та здійснення правового статусу державних банків. Важливо зауважити, що недостатнє дослідження в хоча б одній з цих галузей може призвести до недоліків та непорозумінь в правовому регулюванні загалом. Як наслідок, це може спричинити неефективність у функціонуванні державних банків, результатом якого можуть бути збитки для державного бюджету та втрат для клієнтів цих банків, а також породжувати проблеми у фінансово-кредитній системі і так далі.

З іншого боку, занадто великий обсяг адміністративного та фінансового регулювання діяльності державних банків може створити загрозу порушення конкурентного середовища на ринку фінансових послуг, призвести до економічної та фінансової неадекватності результатів роботи державного банку, сприяти маніпуляціям у сфері кредитних та інвестиційних коштів з боку державних органів влади і багатьох інших негативних наслідків. Тому для належного функціонування будь-якого сектору національної економіки необхідним наявність законодавчого його регулювання, зокрема нормативно-правові засади державних банків в Україні регулюються чинним законодавством та іншими правовими актами.

Основні норми та правила, що визначають діяльність державних банків в Україні, включають такі:

- Конституція України - встановлює загальні принципи функціонування банківської системи та регулювання банківської діяльності в Україні.

- Закон України «Про національний банк України» визначає статус та функції Національного банку України (НБУ), який виконує роль державного банку в країні.

- Закон України «Про банки та банківську діяльність» встановлює загальні правила регулювання банківської діяльності в Україні, включаючи умови дозволу та ліцензування банків.

- інші нормативно-правові акти Національного банку України, НБУ в особі головного регулятора приймає різноманітні постанови, регуляторні акти та інструкції, які конкретизують вимоги до діяльності банків, включаючи державні.

- міжнародні договори - Україна, як член Міжнародного валютного фонду (МВФ) та інших міжнародних організацій, використовує міжнародні стандарти та угоди для регулювання діяльності державних банків.

- постанови та регулятивні акти Національного банку України - містять деталізовані вимоги та правила для банківської діяльності, включаючи ліміти щодо кредитування, вимоги до капіталу, стандарти ведення фінансової звітності, інші обмеження та вимоги.

Ці нормативно-правові засади створюють основу для діяльності державних банків в Україні та визначають їхні права і обов'язки у відповідності до загальних принципів банківської системи та національних і міжнародних стандартів. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про Національний банк України» однією з функцій Національного банку України є створення системи норм, які контролюють операції банків, закладають загальні засади функціонування банків, встановлюють процедури нагляду за банками та визначають відповідальність за порушення законодавства в банківській сфері. Ця функція відома як банківське регулювання [24].

Національний банк України встановлює економічні стандарти та забезпечує нормативно-правову базу для операцій, які здійснюють банки. Діяльність державних банків в Україні регламентується Законом України «Про банки та банківську діяльність» [40], згідно з яким державний банк — це банк, сто відсотків статутного капіталу якого належать державі. А також з метою забезпечення економічних умов стійкого функціонування національної банківської системи, захисту інтересів вкладників та кредиторів комерційних банків встановлюються такі обов'язкові економічні нормативи капіталу, інвестування, кредитного ризику та ліквідності, зокрема:

До економічних нормативів капіталу належить:

1. мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1), який має бути не менше 200 млн грн.;

2. адекватність (достатність) регулятивного капіталу (Н2), який має бути не менше 10 %, і розраховується за формулою (1.1):

$$Н2 = \frac{РК}{А_р - Р_ф} \times 100\% \quad (1.1)$$

де Ар — банківські активи та певні позабалансові зобов'язання, які розраховуються з урахуванням ризику за шкалою Національного банку України.;

Рф — фактично створені резерви за активними операціями.

3. адекватність основного капіталу (Н3), повинно бути не менше 7%, і використовується така формула для обрахунку (1.2):

$$Н3 = \frac{ОК}{З_а} \times 100\% \quad (1.2)$$

де За - загальна сума активів за балансом.

До економічних нормативів ліквідності належить:

1. норматив миттєвої ліквідності (Н4) повинен становити не менше 40%, і обчислюється за формулою (1.3):

$$Н4 = \frac{К_к - К_{кр}}{З_{пр}} \times 100\% \quad (1.3)$$

де Кк — кошти, що лежать в касі банківської установи;

Ккр — суми, розміщені на рахунках даного банку відносно інших банків.;

Зпр— зобов'язання, які відображаються на поточних рахунках.

2. норматив поточної ліквідності (Н5), має бути не менше 40%.

3. Норматив короткострокової ліквідності (Н6) має бути не менше 60%.

До нормативів кредитного ризику відносять:

1) максимально допустима величина кредитного ризику на одного контрагента (Н7), не повинна перевищувати 25%;

2) значення великих кредитних ризиків (Н8), повинно не перевищувати більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу банку;

3) максимальний ліміт кредитного ризику за операціями, пов'язаними з банківськими особами (Н9), має бути не більше 25%.

До нормативів інвестування належать: інвестування в цінні папери у розрізі окремих установ (Н11), має бути не більше 15% [13].

Введення в Україні з 24.02.2022 р. у зв'язку з військовою агресією російської федерації воєнного стану відповідно до Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 2102-IX та Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022 на підставі Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII підкреслило необхідність переосмислення здатності Національного банку України до проведення регулювання та нагляду за банками в умовах надзвичайних і не передбачуваних обставин [32].

Надійне зберігання банківських вкладів і виконання гарантій перед кредиторами залежать від стійкості функціонування банків і успішності їх стратегії управління фінансовими ризиками. Ключовим показником ефективності роботи суб'єктів господарювання, зокрема банків, є рівень прибутковості. Дослідження у сфері банківського регулювання також може розглядати питання, пов'язані з ліцензуванням банківської діяльності, формуванням та використанням резервного фонду, а також резервів для компенсації можливих збитків від активних банківських операцій і інші важливі аспекти.

Правові засади визначають умови створення та функціонування державних банків в Україні, а також регулюють їхню діяльність та відповідальність перед законом, а саме можемо виділити наступні:

- процедура створення - вимоги та умови для створення державного банку, включаючи визначення статутного капіталу та інших обов'язкових параметрів.

- регулювання та нагляд - правила та обов'язки, які державні банки повинні дотримуватися, включаючи норми щодо ліцензування, ведення фінансової звітності, мінімальних резервів тощо.

- управління державними активами, умови для державних банків щодо управління активами, що належать державі.

- відповідальність перед законом - норми щодо відповідальності за порушення законодавства та правопорушення в галузі банківської діяльності. Таким чином, ці правові засади забезпечують правовий фреймворк для державних банків та гарантують їхню відповідність встановленим нормам та стандартам.

В економічній, як у вітчизняній, так і у міжнародній науці, розглядаються різноманітні погляди на роль та значення державних банків у сучасних банківських системах країн. Цей спектр оцінок варіюється від визнання позитивного стабілізуючого впливу державних банків до розгляду їх як потенційного джерела загроз для нормального розвитку банківського сектору

через можливий політичний вплив, олігополізацію ринку, недосконаліть корпоративного управління тощо.

Проте більшість дослідників дійшли висновку, що не лише розмір державного сектору в економіці важливий, а його управління та потенційні ризики. Наша точка зору, яку ми вважаємо виваженою, полягає в тому, що державні фінансові установи є неодмінною складовою банківської системи, але вони мають мати чітко визначені повноваження для реагування на ситуації «провали ринку».

Державні банки України є важливою складовою фінансової системи країни та виконують ряд ключових функцій, спрямованих на забезпечення фінансової стабільності та розвитку економіки. Вони здійснюють роль емітента грошей, підтримують ліквідність банківської системи, надають кредити урядові для бюджетного фінансування, а також здійснюють регулювання та нагляд за банківською сферою.

Нормативно-правові засади діяльності державних банків України визначаються законодавством та регулятивними органами. Ці засади включають у себе вимоги до капіталу та резервів державних банків, процедури призначення керівництва, встановлення обмежень щодо фінансових операцій та звітності, а також механізми моніторингу та нагляду за їхньою діяльністю. Важливою частиною нормативно-правового регулювання є також визначення мети та стратегії діяльності державних банків, які повинні служити інтересам економічного розвитку країни та забезпечувати фінансову стабільність.

Таким чином, державні банки України відіграють важливу роль у фінансовому секторі країни та дотримуються нормативно-правових засад, які регулюють їхню діяльність і сприяють досягненню фінансової стабільності та економічного зростання. А отже дуже важливим завданням є здійснити якісний аналіз діяльності державних банків, зокрема ключових показників в сучасних умовах та оцінити їх вплив на економіку країни в цілому, тому продовжимо більш детальніше дане дослідження в наступному розділі.

РОЗДІЛ 2.
АНАЛІЗ ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

2.1. Аналіз загальних показників роботи державних банків України в умовах воєнного стану.

Наша країна, як незалежна держава, завжди стикалася з різними викликами та випробуваннями на своєму шляху до стабільності та розвитку. Однак одним з найскладніших випробувань, з якими Україна стикається зараз, це військові дії на своїй території, результатом якого є введення військового стану У таких надзвичайних обставинах державні банки здійснюють головну роль у фінансовому секторі та економіці країни. Вони є важливими учасниками фінансового ринку України, і їх робота в умовах воєнного стану має ряд особливостей та викликів. У таких умовах, фінансовий сектор стикається з підвищеним рівнем ризику та нестабільністю.

Тому, аналіз загальних показників роботи державних банків у цих умовах є важливим завданням для розуміння впливу воєнного конфлікту на фінансову систему країни та для розробки ефективних стратегій управління фінансовими ресурсами в цей період надзвичайної нестабільності. Дослідження показників роботи державних банків в умовах військових дій є актуальним завданням, оскільки воно допоможе визначити можливі шляхи покращення фінансової стабільності та підтримки економічного розвитку в надзвичайних обставинах

Як ми вже зазначали вище в Україні функціонують чотири державні банки, проаналізуємо показники кожного з них більш детальніше. АТ «Ощадбанк» є одним з найбільших фінансових установ в Україні сьогодні. Він має широку мережу відділень, що охоплює багато регіонів країни. Головна мета банку полягає в тому, щоб надати населенню можливість надійного зберігання грошових коштів, забезпечити зручні грошові розрахунки, сприяти накопиченню особистих заощаджень та використанню їх в інтересах економіки України.

Ощадбанк є державним фінансовим закладом і використовується як канал для проведення багатьох державних платежів. Крім того, він надає широкий спектр послуг населенню. Банк грає важливу роль у зборі платежів від громадян і бізнесу, включаючи сплату податків, штрафів, соціальних виплат та інших публічних платежів. Банк має широку мережу відділень, які розташовані у різних містах та населених пунктах країни. Засновником АТ «Ощадбанк» є держава в особі Кабміну України. Організаційно-фінансова структура банківської установи має чітке підпорядкування та відповідає всім потребам державного банку (Дод. А.). Розглянемо основні показники діяльності, динаміки зобов'язань та власного капіталу АТ «Ощадбанк» у 2019 – 2022 рр. (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Основні показники діяльності, динаміки зобов'язань та власного капіталу АТ «Ощадбанк» у 2019 – 2022 рр. тис. грн.

Показник	2019		2020		2021		2022	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Акціонерний капітал	49725	254,26	49725	226,63	49725	227,32	49725	227,32
Резерв переоцінки за фінансовими активами	639	3,27	429	1,96	146	0,67	-27,6	-0,5
Непокритий збиток	-33005	-168,76	-30335	-138,26	-30107	-137,64	-28057	-132,3
Всього власного капіталу	19557	100	21941	100	21874	100	23685	100
Кошти банків	58	0,03	5832	2,76	7608	3,57	118,8	0,2
Рахунки клієнтів	202143	88,06	186165	87,96	191452	89,85	208073	91,3
Міжнародні кредити	18303	7,97	11744	5,55	7908	3,71	5909	2,11
Інші запозичені кошти	4430	1,93	4453	2,1	2818	1,32	2112	1,10
Інші зобов'язання	1782	0,78	1949	0,92	2244	1,05	2135	1,0
Субординований борг	2462	1,07	1276	0,6	879	0,41	698,5	0,32
Всього зобов'язань	199209	100	229548	100	213083	100	219399	100

Джерело: сформовано автором за даними [30]

Да даними таблиці, бачимо, що з початку 2020 року розпочалася стабілізація, і це призвело до обмеженого позитивного зростання обсягів непокритого збитку. У порівнянні з 2019 роком, збільшення становило 0,64%. Протягом трьох років, з 2018 по 2020 рік, основним джерелом залучення коштів були рахунки клієнтів, що стали переважаючим. Другим за значенням джерелом були позики, отримані від міжнародних та інших фінансових організацій. Також, починаючи з 2020 року, в АТ «Ощадбанк» відзначається позитивна динаміка щодо частки коштів клієнтів. За аналізований період, субординований борг зменшився і станом на кінець 2022 року становив 698,5 тис. грн. Водночас, сума зобов'язань зросла на 6316 тис. грн., що вказує на зростання депозитної бази. Ця динаміка сприяє покращенню ліквідності та зменшує залежність АТ «Ощадбанк» від міжбанківських позик. Проте, важливо враховувати, що строкові депозити є більш витратними, що, в свою чергу, негативно впливає на прибутковість та рентабельність. На рис. 2.1 схематично зображена Бізнес-модель АТ «Ощадбанк»

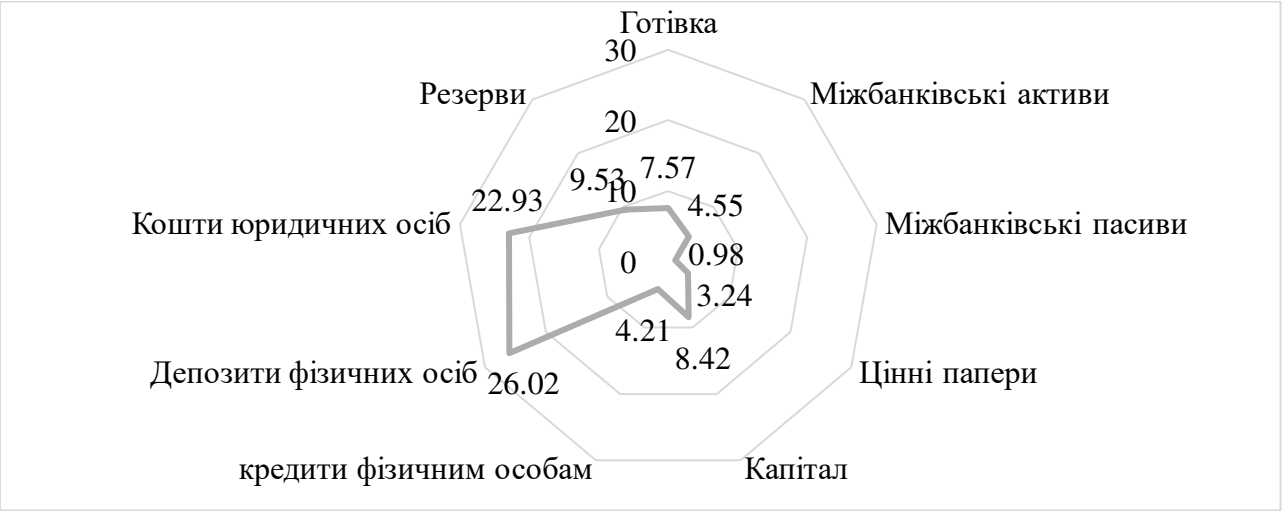

Рис. 2.1 Бізнес-модель АТ «Ощадбанк» станом на 20.06.2023 р.

Джерело: побудовано автором за даними [7]

Розглянемо динаміку пасивів АТ «Ощадбанк» протягом 2018 – 2022 років, наведену на рис. 2.2

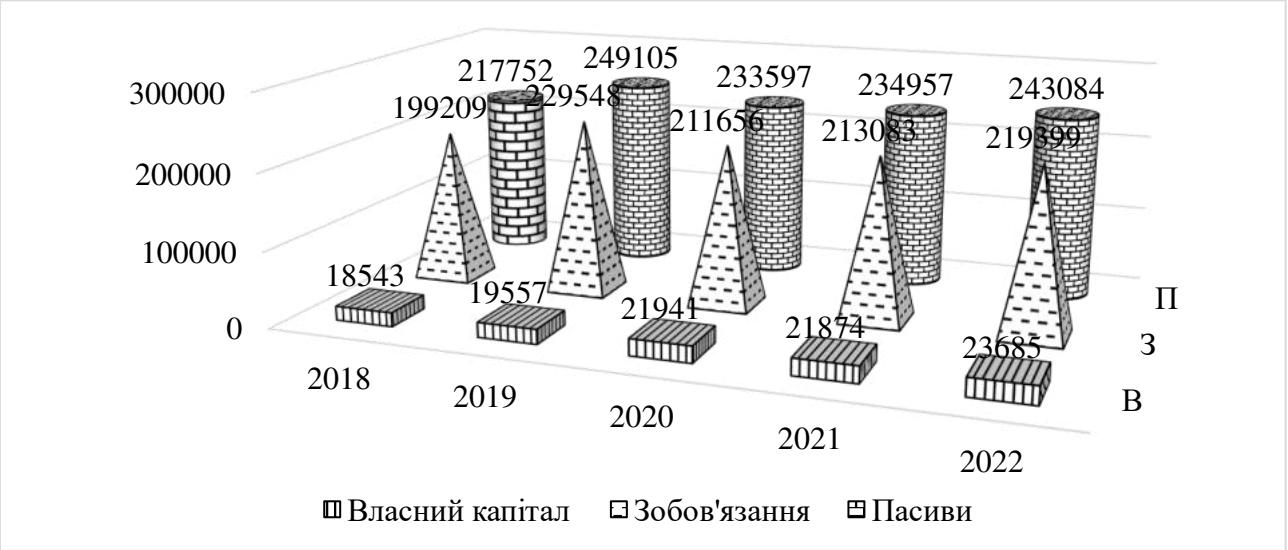

Рис. 2.2 Динаміка пасивів АТ «Ощадбанк» протягом 2018 – 2022 років, млн. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [30]

Таким чином, аналіз пасивних операцій АТ «Ощадбанк», за даними рисунка 2.2 свідчить про збільшення пасивних операцій банку. Одним із основних джерел фінансування ФРБ є кошти, які залучаються та запозичуються. Збільшення власного капіталу свідчить про позитивну динаміку. Важлива частина ресурсів ФРБ формується завдяки депозитним коштам, тобто грошовим засобам, які розміщені в банківській установі з метою збереження та відсоткової виплати їхнім власникам. Така динаміка є позитивною та свідчить про збільшення клієнтської бази банку, тка підвищення рівня економічної самостійності банку.

На основі результатів 2022 року (з урахуванням конфлікту на території України) планується збільшити кредитний портфель клієнтів ММСБ на 30%-40%, а також зростити пасиви на 10-12% в порівнянні з початком року. Обсяги наданих кредитів фізичним особам зростали протягом років, і станом на 2022 рік вони складають 24 574 млн. грн. (у 2021 році ця цифра становила 11 643 млн. грн, що на 207,52% перевищує показник 2019 року). Серед видів кредитів найбільший відсоток у структурі кредитного портфеля належить кредитам, отриманим за допомогою платіжних карток.

Обсяги видачі кредитів юридичним особам мали невеликий спад до 2020 року. Проте з початку 2021 року відзначається невелике збільшення їхньої частки в загальній структурі. Протягом цього року основними галузями, які отримали кредити, були енергетичний сектор (з часткою в кредитах 25,26%), будівництво та нерухомість (14,87%), нафтогазова та хімічна промисловість (9,5%).

Упродовж 2022 року АТ «Ощадбанк» акцентував свою увагу на наданні фінансової підтримки підприємцям. У сегменті великих корпоративних клієнтів, на початку 2023 року, загальний обсяг укладених кредитних угод становить близько 14 мільярдів гривень. Значна частина цих інвестицій спрямована на сільське господарство та переробку сільськогосподарської продукції, роздрібну торгівлю та паливно-енергетичний сектор. Ощадбанк вніс зміни у всі процеси видачі кредитів минулого року, спростили цю процедуру, і це також вплинуло на динаміку їхнього кредитного портфеля.

Навіть в умовах воєнного стану банк зміг зберегти стабільність своєї роботи та забезпечити прибуткову діяльність у всіх своїх відділеннях, включаючи відділення в м. Хмельницький. Розподіл прибутку здійснюється відповідно до внутрішніх політик та регуляторних вимог, що гарантує справедливий та відповідальний підхід до цього процесу. Акціонери банку мають можливість отримувати дивіденди з прибутку, або цей прибуток може бути використаний для розвитку та покращення діяльності банку. У зв'язку з цим, АТ «Ощадбанк» зареєстрував прибуток у розмірі 1,1 млрд грн у 2021 році та 2,8 млрд грн у 2020 році. Згідно з попередніми даними, чистий прибуток Ощадбанку за 2022 рік склав 690 млн грн.

У порівнянні з попереднім роком, ми можемо відзначити такі зміни в фінансових показниках:

- операційний прибуток зріс на 1,6 млрд грн і становить 21,7 млрд грн;
- дохід від відсотків підвищився на 1,1 млрд грн (до 22,4 млрд грн);
- обсяг чистого непроцентного доходу зріс на 0,8 млрд грн (до 7,6 млр. грн).

- витрати на відсотки навпаки зменшились на 0,4 млрд грн (до 7,5 млрд грн) [18].

При оцінці ризиків банк завжди керується консервативним підходом, і створив резерви в розмірі 12,1 мільярда гривень. Це у 4,3 рази більше, ніж у 2021 році, оскільки враховувались можливі збитки у звітному році через погіршення якості кредитного портфеля, спричинене активною війною. У 2022 році Ощадбанк приєднався до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, сплативши внески у розмірі 777 мільйонів гривень, що, відповідно, призвело до зменшення річного прибутку порівняно з попереднім роком[35].

Розглянемо детальніше динаміку чистого прибутку Ощадбанку протягом 10 років (рис. 2.3)

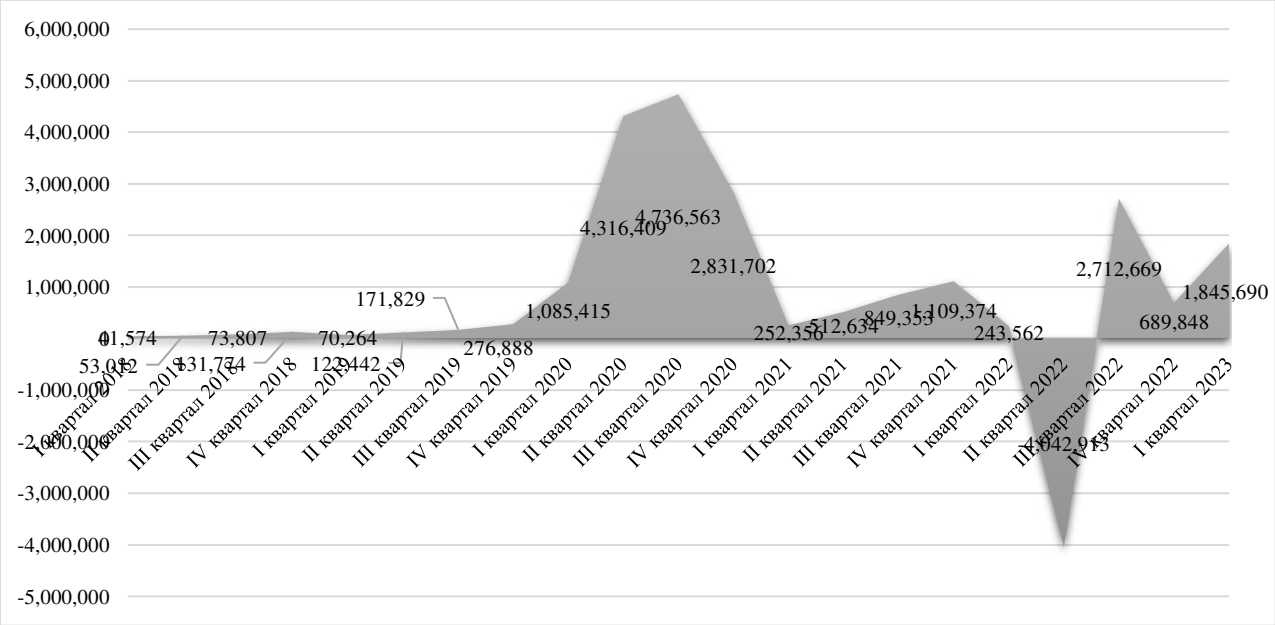

Рис. 2.3 Динаміка чистого прибутку Ощадбанку протягом 2018- 2023 (І квартал) рр., тис. грн.

Джерело побудовано автором за даними [36].

За даними рисунка, можемо побачити, що в першій половині 2022 року, відбувся значний спад, це можна пояснити початком військових дій, так вже в наступних кварталах ситуація дещо покращилась та має позитивну динаміку. Станом на 01.04.2023 року, фінансові показники АТ «Ощадбанк» відповідають всім економічним нормативам, встановленим Національним банком України.

В табл. 2.2 наведено аналіз основних показників діяльності АТ «Ощадбанк»

Таблиця 2.2

Основні показники балансу АТ «Ощадбанку» 2021-2022 рр.

Показники, тис. грн.	Роки		Відхилення	
	2021	2022	Абс.(+/-)	Від,(%)
Активи всього	233599897	236888864	3288967	101,4
Грошові кошти і їх еквіваленти	26533199	23305428	-3227771	87,83
Кредити та заборгованість клієнтів	63226077	73309860	10083783	115,94
Кошти у банках	46350	47603	1253	102,7
Інвестиції	130251541	122281821	-7969720	93,88
Інвестиційна нерухомість	633526	633526	0	100
Зобов'язання, всього	211645770	210053140	-1592630	99,24
Кошти банків	5823982	7429582	1605600	127,56
Рахунки клієнтів	186165452	188907331	2741879	101,47
Випущенні єврооблігації	11744616	7538403	-4206213	64,18
Акціонерний капітал	49724980	49724980	0	100
Всього власного капіталу	21954127	2167772	-276403	98,74
Чистий прибуток	2832000	1109000	-1723000	39,15

Джерело: сформовано автором за даними [15]

У 2021 році обсяг випущених єврооблігацій АТ «Ощадбанк» зменшився на 36% порівняно з 2020 роком. Інвестиційна нерухомість банку залишилася на стабільному рівні. Загальна сума інвестицій АТ «Ощадбанк» скоротилася на 6,12% порівняно з попереднім періодом. Вкладені кошти банку в інші банки країни за аналізований період не показали суттєвого зростання (у відсотках – збільшення на 2,7%, у грошовому виразі – на 1253 тисячі гривень).

Загальні активи банку в 2022 році демонстрували обмежене збільшення на 1,4%. У АТ «Ощадбанк» щороку спостерігається зростання боргів клієнтів через економічну ситуацію в країні, і в 2022 році вони зросли на 10 083 783 тисяч гривень, що становить збільшення на 15% порівняно з 2021 роком. Схожу негативну динаміку показує також стаття балансу «грошові кошти та їх еквіваленти», яка скоротилася на 12,17%. Все це вказує на необхідність для АТ «Ощадбанк» розробки більш привабливої та спрямованої на клієнтів стратегії для подальшого розвитку, незважаючи на його високий рейтинг.

Аналіз кредитних операцій банку показав, що близько 90% кредитного портфелю складають кредити, надані юридичним особам. Попри воєнний стан у країні, Ощадбанк успішно кредитує ММСБ (мікро, малі та середні підприємства), зокрема аграрний бізнес, досягаючи високих результатів. Завдяки ефективному управлінню та високому рівню ліквідності, Ощадбанк не лише зберігає свій кредитний портфель, але й збільшує його обсяг навіть в умовах воєнного стану.

Наступним об'єктом дослідження є ПриватБанк, який заснований у формі акціонерного товариства з обмеженою відповідальністю та отримав реєстрацію від Національного банку України. Ключовою діяльністю АТ КБ «ПриватБанк» виступає надання різного виду банківських послуг як фізичним так і юридичним особам на території України. Ця діяльність регламентується відповідно до ліцензії Національного банку України № 22 від 5 жовтня 2011 року, Статутом банку та іншими нормативно- правових актів [22].

Динаміку активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2022 роки представлено на рис. 2.1.

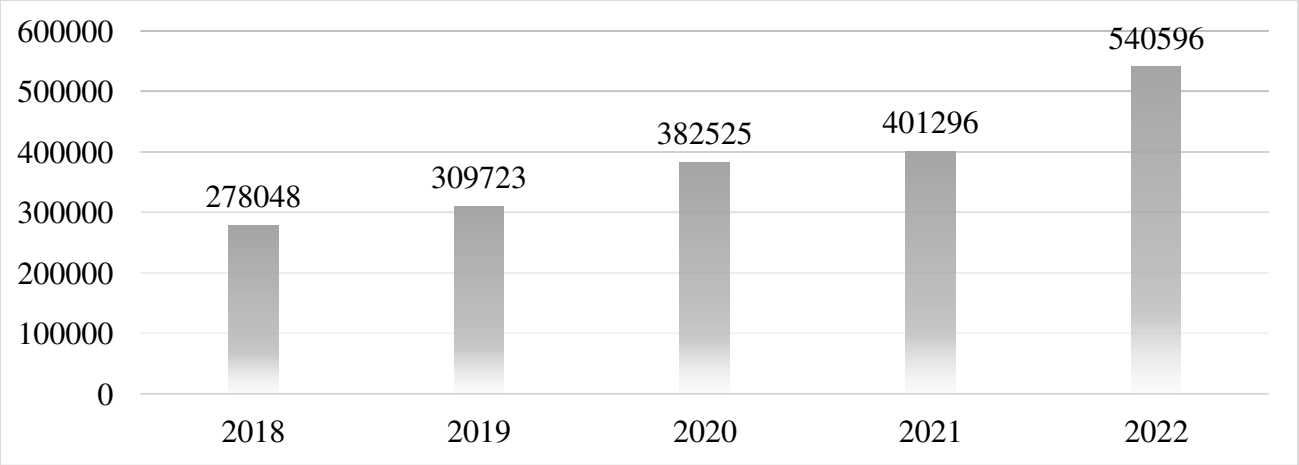

Рис. 2.4 Динаміка активів АТ КБ «Приватбанк» протягом 2018 – 2022 років, млн. грн.

Джерело побудовано автором за даними [31].

Сукупна сума активів АТ КБ «ПриватБанк» в 2021 році збільшилася на 18771 млн. гривень, а в 2022 році - на 139300 млн. гривень порівняно з 2021 роком, і на 158071 млн. гривень, або на 41,32% порівняно з 2020 роком. Основне

зниження в активах АТ КБ «ПриватБанк» в 2021 році було спричинене зменшенням поточних податкових активів на 56682 млн. гривень. Зменшення обсягу поточних податкових активів також відбулося у 2022 році, конкретно, цей вид активів скоротився на 899 мільйонів гривень в порівнянні з 2021 роком і на 57581 млн. грн., що становить 86,38% відносно 2020 року. Слід зауважити, що найбільш ліквідними активами у портфелі АТ КБ «ПриватБанк» є гроші та їх еквіваленти. Протягом всього аналізованого періоду спостерігається зростаюча динаміка грошових коштів банку, що є позитивним фактором для діяльності цієї банківської установи.

Розглянемо більш детальніше структуру активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2022 рік, який зображений рис. 2.5

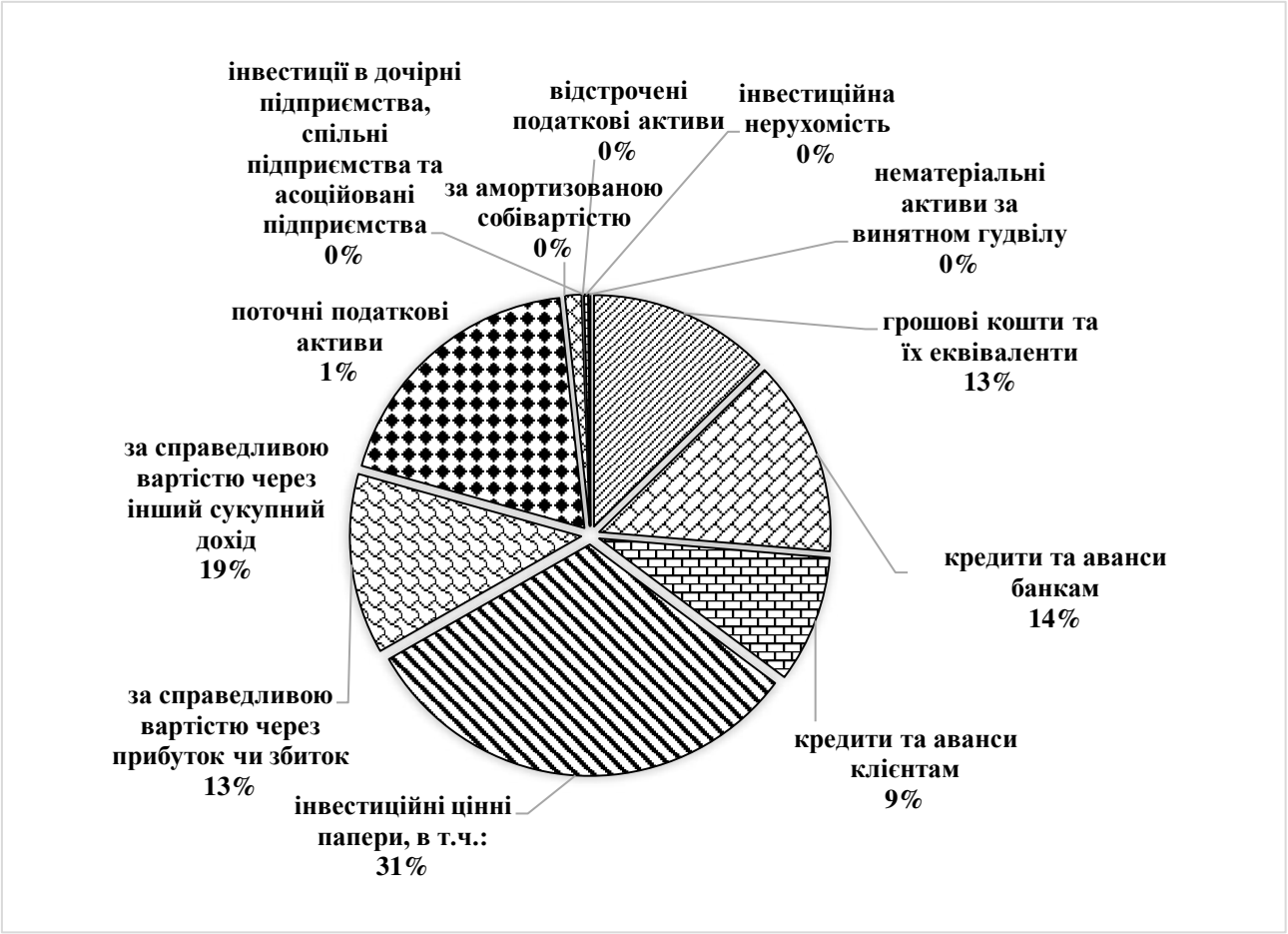

Рис. 2.5 Динаміка активів АТ КБ «Приватбанк» протягом 2018 – 2022 років, млн. грн.

Джерело побудовано автором за даними [31].

Під час аналізу структури активів АТ КБ "ПриватБанк" було відзначено, що найбільшу частку в загальному обсязі активів банку протягом всього досліджуваного періоду складали інвестиційні цінні папери. У 2020 році їх частка становила 57,9% від усіх активів, у 2021 році - 55,3%, а у 2022 році - 44,3%. Навіть при поступовому зменшенні частки інвестиційних цінних паперів протягом аналізованого періоду, ця частка все ще зберігалася на високому рівні, що вказує на позитивний аспект - наявність значного пасивного доходу для банку.

Динаміку зобов’язань АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки наведено на рис. 2.5

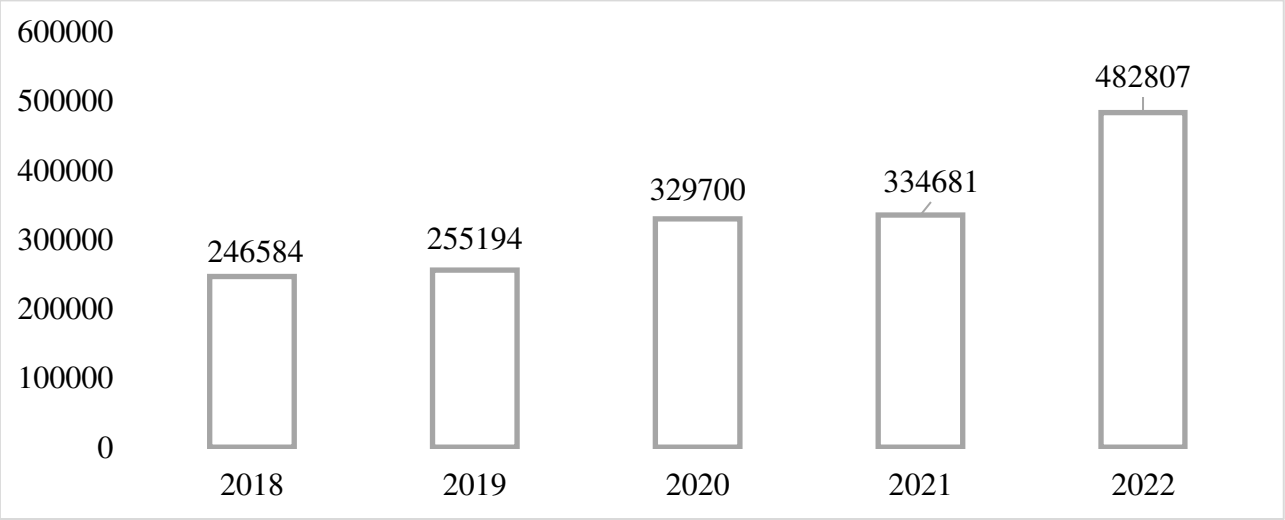

Рис. 2.6 Динаміка зобов’язань АТ КБ «Приватбанк» протягом 2018 – 2022 років, млн. грн.

Джерело побудовано автором за даними [31].

За даними рис. 2.6, бачимо, що у 2021 році зростання зобов'язань банку було незначним, а саме на 4981 млн. грн., проте в 2022 році цей приріст значно зріс і становив 148126 млн грн в порівнянні з 2021 роком. Сукупно за два роки зобов'язання Банку зросли у розмірі 153107 млн. грн. що у відсотковому значенні становить 46,4%. Це високий показник і свідчить про зростання залежності банку від позикових ресурсів.

Наступним більш детальніше проаналізуємо пасиви банку (табл. 2.3)

Таблиця 2.3

Структурапасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2022 роки, млн. грн.

Стаття	2018	2019	2020	2021	2022
кошти клієнтів	231055	240621	312708	325303	471970
Заборгованість перед НБУ	9817	7721	-	-	-
відстрочені податкові зобов'язання	136	2121	146	159	2333
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	195	201	4	3	-
Випущені боргові цінні папери	231055	-	574	-	2
Інші фінансові зобов’язання	2247	1522	4059	3770	15774
Резерви та нефінансові зобов’язання	3132	3260	2098	1795	2271
Зобов’язання орендаря з лізингу	-	1748	1855	1593	1434
Всього зобов’язань	246584	255194	329700	334681	482807
власний капітал	33635	54529	53828	66615	57789
статутний капітал	206060				

Джерело побудовано автором за даними [31].

Протягом 2020-2022 років найвищий відсоток в загальній структурі пасивів АТ КБ «ПриватБанк» припадав на зобов'язання банку. У 2020 році ця частка становила 86,1% від усіх пасивів, і у 2021 році вона трохи зменшилася на 2,7 п. п., склавши 83,4%, але в 2022 році відновила ріст, зростаючи на 5,9 п. п. до 89,3%. Цей високий показник структурної складової зобов'язань вказує на високий рівень довіри клієнтів до банку, оскільки найбільший обсяг зобов'язань включає кошти, що належать клієнтам банку. У 2020 році ця частка становила 81,7% від усіх зобов'язань, у 2021 році - 81%, а в 2022 році відбулося знову зростання, досягнувши 88,2% (збільшення на 8,01 п. п.).

Стосовно показника власного капіталу (рис. 2.7), то різке його зменшення у 2022 році може бути пояснене збільшенням структурної частки зобов'язань банку. На нашу думку, це відбулось тому, що сума статутного капіталу за цей період залишилася стабільною, не зазнаючи жодних збільшень чи зменшень.

Необхідно відзначити, що на підставі результатів, отриманих у 2022 році, можна стверджувати, що банк має належний рівень капіталу, який відповідає поточним вимогам Національного банку України. На кінець 2022 року регулятивний капітал банку складає 54,5 млрд. грн., і норматив адекватності регулятивного капіталу становить 23,78%, що перевищує мінімальні вимоги, встановлені на рівні не менше 10%. Усі показники ліквідності Банку значно перевищують встановлені НБУ норми. Наприклад, станом на 31 грудня 2022 року коефіцієнт покриття ліквідністю склав 311,01% у всіх валютах (LCRBB) та 260,14% у іноземній валюті (LCRIB). Це перевищує встановлені НБУ вимоги щодо мінімального значення цього нормативу, яке становить 100%.

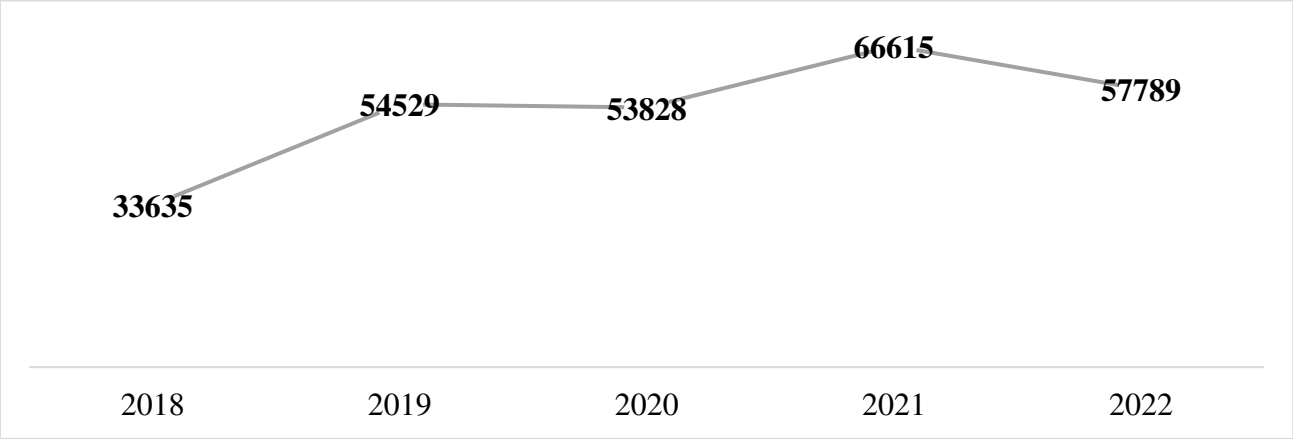

Рис. 2.7 Динаміка власного капіталу АТ КБ «Приватбанк» протягом 2018 – 2022 років, млн. грн.

Джерело побудовано автором за даними [31].

Навіть при зростанні кредитних ризиків і впливі макроекономічних умов воєнного стану, Банк досяг вражаючих результатів у звітному періоді. Протягом 12 місяців 2022 року чистий прибуток Банку склав 30,2 мільярда гривень, що на 4,85 мільярда гривень або 13,8% менше, ніж у 2021 році. Важливо відзначити, що цей показник залишається найвищим серед усього банківського сектору України, який в цілому зареєстрував загальний прибуток у розмірі 24,7 мільярда гривень у 2022 році (рис. 2.8).

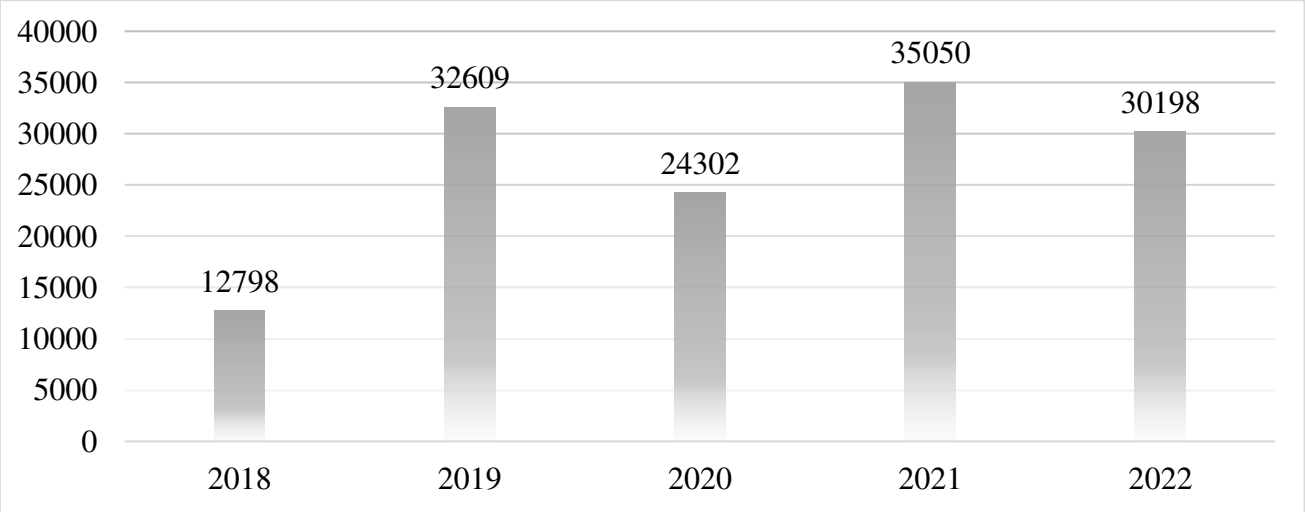

Рис. 2.7 Динаміка прибутку АТ КБ «Приватбанк» протягом 2018 – 2022 років, млн. грн.

Джерело побудовано автором за даними [31].

Важливо відзначити, що через військові дії було виникла необхідність у витратах значної суми на забезпечення надійності інформаційних систем банку. Ця дія включала перенесення їх на хмарну архітектуру, а також впровадження системних заходів для підтримки та захисту персоналу банку та надання підтримки Збройним Силам України шляхом благодійних програм. Ці додаткові витрати призвели до зростання процентних ставок як на внутрішньому ринку України, так і на міжнародному рівні.

Акціонерне товариство «Державний експортно-імпортний банк України»(скорочена назва АТ «Укрексімбанк») було засновано у 1992 році. Станом на 2022 рік усі 100% статутного капіталу АТ «Укрексімбанк» належать державі, в особі Кабінету міністрів України. З історичних причин головною сферою діяльності АТ «Укрексімбанк» виступає обслуговування експортно-імпортних операцій. На сьогоднішній день, АТ «Укрексімбанк» має різноманітну клієнтську базу, включаючи значну кількість великих промислових та державних підприємств. АТ «Укрексімбанк» залучає вклади як від юридичних так і фізичних осіб, надає кредити, виконує платіжне обслуговування в Україні та міжнародні грошові перекази, здійснює операції з обміну іноземних валют, інвестує кошти, проводить розрахунково-касове обслуговування клієнтів та

надає інші банківські послуги. Однією з ключових функцій АТ "Укрексімбанк" від імені Уряду України є підтримка в обслуговуванні кредитних угод, укладених Урядом України з урядами інших держав. Банк діє в якості агента Уряду України і забезпечує обслуговування кредитів від іноземних фінансових установ згідно з умовами відповідних угод.

Проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Укрексімбанк» за 2019-2022 рр., зокрема у таблиці 2.4 подано основні показники діяльності банку у 2019-2022 роках.

Таблиця 2.4

Основні показники діяльності АТ «Укрексімбанк» за 2019-2022 роки, млн. грн

Стаття	2019	2020	2021	2022
Чисті активи	140 338	192 835	192 087	236 241
Кредити надані	53 278	48 591	69 331	83 014
Кошти клієнтів	76 623	114 641	121 473	175 617
Власний капітал	8 905	10 324	12 447	4 073
Зобов'язання	131 432	182 511	179 640	232 169
Чистий прибуток (збиток)	636	-5 604	2 728	-6 886
ROE, %	7,14	-54,28	21,92	-169,09
ROA, %	0,5	-2,91	1,42	-2,91
Мультиплікатор капіталу	15,76	18,68	15,43	58,01
Чистий процентний спред, %	11,12	13,08	11,15	11,78

Джерело побудовано автором за даними [29].

За даними таблиці 2.4, можемо відзначити, що активи банку в загальному обсязі показали значний ріст протягом розглянутого періоду: на 43 405 551 тисячу гривень, що становить +22,5%. Проте на початку 2021 року вони трохи зменшилися на 0,4%, а вже у 2022 році різко зросли на 23%. У 2021 році спостерігалося зменшення багатьох елементів активів, таких як готівкові кошти та їх еквіваленти, кошти в банках, цінні папери різних категорій, інвестиційна нерухомість, основні засоби, нематеріальні активи та інші активи. Проте вже у 2022 році більшість груп активів зростали, скоротились лише кредити та заборгованість фізичних осіб, цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю, інвестиційна нерухомість, а також основні засоби та нематеріальні активи. Вартість решти груп активів зростала у 2020 році.

Розглянемо динаміку зобов'язань АТ «Укрексімбанк», що є джерелами формування ресурсної бази банку для проведення ним активних операцій (табл. 2.5)

Таблиця 2.5

Структура зобов'язань АТ «Укрексімбанк» за 2019-2022 роки

Стаття	2019	2020	2021	2022
Кошти отримані від НБУ	-	16 008 768	21 367 229	18 468 854
Кошти банків	21 825 762	1 471 3274	173 2143	643 689
Кошти клієнтів	76 623 421	114 640 732	121 473 150	175 616 649
Похідні фінансові зобов'язання	-	1 123	7	9 810
Інші залучені кошти	-	43 161 310	27 237 654	27 301 358
Субординований борг	5 429 914	4 341 176	3 605 597	4 055 444
Інші зобов'язання	947 639	295 095	499 298	341 506
Усього зобов'язань	131 432	182 511	179 640	232 169

Джерело побудовано автором за даними [29].

За даними таблиці 2.5 бачимо, що зобов'язання банку в загальному обсязі показали значний ріст протягом розглянутого періоду: на 49 657 299 тисяч гривень, що складає +27,2%. Проте на початку 2021 року вони трохи зменшилися на 2%, а вже у 2022 році різко зросли на 29%. Кошти фізичних осіб становлять близько 15% загальної суми зобов'язань, хоча в 2021 році їх зменшення склало 1,02%, а в 2022 році - 0,75%. Наступними за обсягом є інші залучені кошти, які включають кредити від міжнародних та інших фінансових організацій та емісії єврооблігацій. Скорочення цих ресурсів становило 8,49% та 3,4% відповідно за роками. Кошти, отримані від Національного банку України, які зросли з 8,77% у 2020 році до 11,89% у 2021 році, але вже у 2022 році зменшилися до 7,95%. Щодо коштів від банківських установ, то даний показник коливався в діапазоні 1-2% протягом досліджуваного терміну. Субординований борг знаходився в такому ж обсязі. Решта груп зобов'язань у загальному розмірі становлять менше 1%.

Далі розглянемо склад та структуру власного капіталу АТ «Укрексімбанк» (рис. 2.8)

Рис. 2.8 Динаміка власного капіталу АТ «Укрексімбанк» за 2019-2022 роки

Джерело побудовано автором за даними [29].

За даними рис.2.8 бачимо, що власний капітал банку в цілому за розглянутий період показав суттєве зменшення: на 6 251 749 тисяч гривень, що становить -60,6%. Проте спочатку, у 2021 році, він зріс на 21%, а вже у 2022 році різко скоротився на 67%. Це зменшення викликане зростанням суми непокритого збитку, який вже був накопичений у 2020 році в значному обсязі і, до того ж, на кінець періоду дослідження ще збільшився на 20%. Внаслідок значного скорочення загального обсягу власного капіталу, збільшилася частка статутного капіталу, незважаючи на те, що статутний капітал залишався незмінним в абсолютному вимірі. Також важливо відзначити, що в 2022 році від'ємними стали резерви переоцінки. Таким чином, ситуація з капіталізацією АТ «Укрексімбанк» є досить несприятливою.

Оскільки, згідно зі своїм статутом, основною метою АТ «Укрексімбанк» виступає отримання прибутку, то розглянемо більш детальніше його фінансові результати протягом останніх чотирьох років (рис. 2.9).

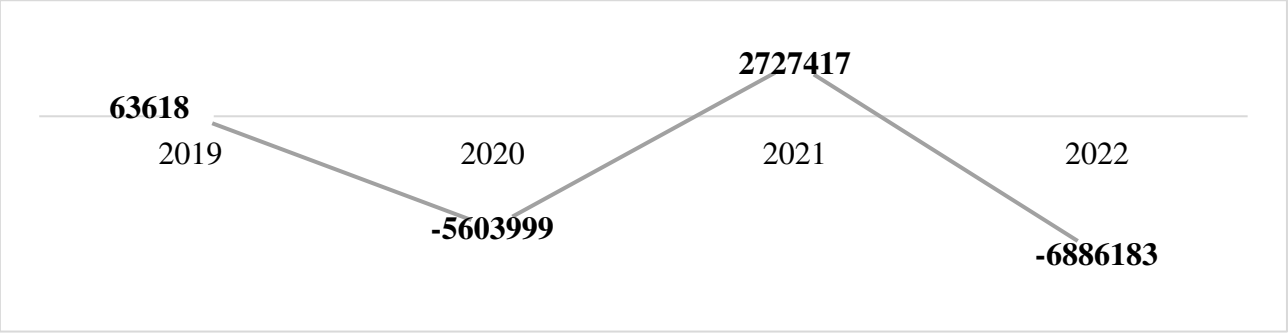

Рис. 2.9 Динаміка чистого прибутку АТ «Укрексімбанк» за 2019-2022 роки

Джерело побудовано автором за даними [29].

За даними рисунка, можемо побачити, що лише в 2021 році Банк був прибутковим, також важливо відзначити, що у цьому році банк не сплачував податок на прибуток. Це пов'язано з тим, що станом на 31 грудня 2021 року основну частину поточних податкових активів складає сума авансових внесків з податку на прибуток у розмірі 247 354 тисяч гривень, яку банк виплатив у 2018-2020 роках. Ця оплата була здійснена банком у зв'язку з виплатою частини прибутку у вигляді дивідендів, які будуть враховані у зменшенні зобов'язань з податку на прибуток у майбутніх фінансових звітних періодах [1]. У 2020 і 2022 роках АТ «Укрексімбанк» зафіксував негативний фінансовий результат, тобто збиток. Важливо зазначити, що у 2022 році сума збитку була більшою, ніж у 2020 році, і складала 1 282 184 тисяч гривень.

Отже, фінансова ситуація у цього державного банку залишається дуже напруженою. Після аналізу основних показників, слід відзначити, що банк в цілому дотримується встановлених нормативів. Однак у 2022 році виникли проблеми із недотриманням нормативів, таких як Н2 (достатність/адекватність регулятивного капіталу), Н3 (достатність основного капіталу) і Н7 (норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента). Крім того, важливо відзначити, що норматив Н8 (великих кредитних ризиків) зріс на 406,4% у 2022 році. Зрозуміло, що це є відображенням впливу глибокої економічної кризи, спричиненої повномасштабним вторгненням рф на територію нашої країни.

Акціонерний банк «УКРГАЗБАНК» є членом групи банків із державною участю та займає четверте місце за обсягами активів. Банк функціонує відповідно до принципів стратегічного реформування державного банківського сектору та відповідає Стратегії «УКРГАЗБАНК» на період 2019-2021 років та Основним напрямам діяльності на 2020-2023 роки. У цих стратегічних документах визначені наступні важливі цілі: стати провідним «еко-банком» в Україні та забезпечити фінансування проєктів у сфері енергоефективності на рівні 30% від попиту та підготуватися до приватизації у відповідності до Меморандуму про взаєморозуміння щодо підтримки процесу приватизації (продажу) банку.

Проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності АБ «УКРГАЗБАНК» за 2019-2022 рр., зокрема у таблиці 2.6 подано основні показники діяльності банку у 2020-2021 роках.

Таблиця 2.6

Основні показники діяльності АБ «УКРГАЗБАНК» за 2019-2022 роки, млн. грн

Стаття	2019	2020	2021	2022
Чисті активи	119 137 243	142 702 732	123 271 516	131 645 949
Кредити надані	38 985 679	47 517 583	55 889 683	38 985 679
Кошти клієнтів	103 359 581	126 498 709	96 736 381	112 778 613
Власний капітал	8 254 484	8 548 831	11 598 648	6 885 954
Зобов'язання	110 882 759	134 153 901	111 640 614	124 729 827
Чистий прибуток (збиток)	1 288 996	411 039	3 771 007	(3 861 513)
ROE, %	15,62	4,81	32,51	-56,08
ROA, %	1,08	0,29	3,06	-2,93
Мультиплікатор капіталу	14,43	16,69	10,63	19,12
Статутний капітал	13 837 000			

Джерело побудовано автором за даними [27].

За даними табл. 2. 6 бачимо, що всі показники досліджуваного банку мають спадну динаміку, зокрема чисті активи в 2022 році в порівнянні з попереднім зросли на 8 374 433 грн., але в порівняні з 2020 роком зменшились на 11 056 783 грн., власний капітал до 2021 року мав зростаючу тенденцію, а в 2022 році скоротився на 4 712 694 грн. Також варто зауважити, що рентабельність активів та власного активу в 2022 році має від'ємний показник, що є негативним

чинником та виступає результатом повномасштабного вторгнення на нашу територію.

Розглянемо динаміку зобов’язань АБ «УКРГАЗБАНК», що є джерелами формування ресурсної бази банку для проведення ним активних операцій (табл. 2.7)

Таблиця 2.7

Структура зобов’язань АБ «УКРГАЗБАНК» за 2019-2022 роки

Стаття	2019	2020	2021	2022
Кошти отримані від НБУ	-	-	4 699 967	998 956
Кошти банків	4 620 895	5 669 678	7 305 696	6 224 777
Кошти клієнтів	103 359 581	126 498 709	96 736 381	112 778 613
Похідні фінансові зобов’язання	43 624	227 651	72 346	737
Орендні зобов’язання	131 747	126 148	230 772	163 506
Інші зобов’язання	657 550	1 164 798	1 515 217	1 134 82
Усього зобов’язань	110 882 759	134 153 901	111 640 614	124 729 827

Джерело побудовано автором за даними [27].

Аналіз складу, динаміки і структури зобов'язань Акціонерного банку «УКРГАЗБАНК» протягом періоду з 2019 по 2021 рік, який представлений у таблиці 2.7, підтверджує, що у 2021 році були вперше залучені кошти від Національного банку України на суму 4,7 мільярда гривень, які становили 4,2% від загальної суми зобов'язань банку. Однак основною складовою структури зобов'язань банку залишаються кошти клієнтів, частка яких коливалася в діапазоні від 86,6% (у 2021 році) до 94,3% (у 2020 році). У числовому вираженні це відповідає сумам 96,7 млрд. грн. і 126,57 мільярда гривень відповідно.

Щодо стану та тенденцій власного капіталу АБ «УКРГАЗБАНК» у період з 2019 по 2021 рік, який представлений у таблиці 2.6, вказує на стабільність розміру статутного капіталу, який становив 13,3 мільярда гривень. Основним власником акціонерного капіталу банку є держава, конкретно Міністерство фінансів України, яке володіє часткою у статутному капіталі на рівні 94,94%.

Загальна динаміка чистого прибутку АБ «УКРГАЗБАНК» протягом 2019-2022 років відображена на рисунку 2.10

Рис. 2.10 Динаміка чистого прибутку АБ «УКРГАЗБАНК» за 2019-2022 роки

Джерело побудовано автором за даними [27].

За даними рис. 2.10 бачимо, що у 2021 році чистий прибуток зріс в 8 разів порівняно з результатами 2020 року (411 мільйонів гривень) і досяг рівня 3,77 млрд. грн. що суттєво перевищує навіть досить успішний фінансовий рік 2019 (1,29 млрд. грн.). Однак у 2022 році відбулось зменшення прибутку, і фінансовий результат за рік був від'ємним.

Отже, за результатами аналізу фінансово-господарської діяльності АБ «УКРГАЗБАНК» за період з 2019 по 2022 роки, можемо підвести підсумки, незважаючи на позитивні зрушення фінансових показників Банку, військові події, нестабільність у середовищі функціонування та зростання глобальних ризиків і загроз продовжують залишатися надзвичайно актуальними питаннями для поліпшення управління як банківською установою в цілому, так і важливими напрямами її діяльності.

Воєнний стан має серйозний вплив на фінансову систему країни, включаючи державні банки. Збільшення ризиків, зниження економічної активності та невизначеність на ринках впливають на показники банківської діяльності. Уряд та регулятори повинні надавати підтримку державним банкам у

важких умовах воєнного стану, забезпечуючи стабільність фінансової системи та ліквідність банків. Застосування новітніх технологій та цифрових інструментів може допомогти державним банкам підтримувати зв'язок з клієнтами та забезпечувати доступ до фінансових послуг навіть в умовах воєнного стану. В цілому, аналіз показників роботи державних банків України в умовах воєнного стану свідчить про необхідність активного управління ризиками, забезпечення фінансової стійкості та сприяння розвитку банківської системи в надзвичайних умовах.

2.2. Вплив державних банків України на основні показники розвитку економіки.

Державні банки, які є ключовими учасниками фінансової системи України, відіграють низку важливих функцій у суспільстві. Вони не лише надають фінансову підтримку підприємствам та населенню, але і впливають на загальний стан економіки країни через свою роль у кредитуванні, зберіганні коштів, обміні валют і ряд інших фінансових послуг.

Питання, як державні банки використовують свій капітал, розмір процентних ставок, політику кредитування, а також їхню співпрацю з урядовими органами, можуть визначити напрямок розвитку економіки. Такі банки можуть стимулювати інвестиції, підтримувати експортні операції, фінансувати стратегічні проєкти та впливати на рівень інфляції та стабільність національної валюти. Банківський сектор України успішно пережив початок війни, зазнаючи лише обмежених втрат завдяки оперативним заходам Національного банку та самих банків, спрямованим на забезпечення неперервної фінансової діяльності. Після початку повномасштабної війни Росії в Україні, попит на кредитні ресурси від населення зменшився. Проте, кредитування корпорацій продовжувалося завдяки удосконаленим державним програмам підтримки. Незважаючи на воєнні ризики, рівень ліквідності в банках залишався стабільно високим. Збільшення обсягу коштів клієнтів в банках переважно стосувалося гривневих депозитів

населення. Водночас обсяг коштів корпорацій у іноземній валюті під час війни зменшувався.

Вже у 2023 році український банківський сектор успішно пристосувався до складних кризових умов. Банки активно підтримували свою мережу відділень та відновлювали їх роботу в регіонах, які були звільнені від ворожого впливу. За допомогою подальшого притоку коштів від клієнтів, ліквідність у банківській системі зросла. Цікаво, що вперше з початку повномасштабної війни спостерігалося збільшення строкових вкладів в гривні, а також відновилося зростання строкових вкладів в іноземній валюті, що було неспостережним з часів коронакризи. Загальний обсяг чистого кредитного портфеля зменшився, за винятком державних банків, де обсяг корпоративних кредитів зросла завдяки державній підтримці. Природно, зросла і частка непрацюючих кредитів, особливо помітно в роздрібному сегменті. Незважаючи на значні резерви, сектор заробив прибуток протягом кварталу після збиткового першого півріччя. Це було досягнуто завдяки збереженню операційної ефективності [26].

За даними рис. 2.11 видно, що в 2022 році структура активів в банківському секторі суттєво змінилась у порівняні з 2019 роком.

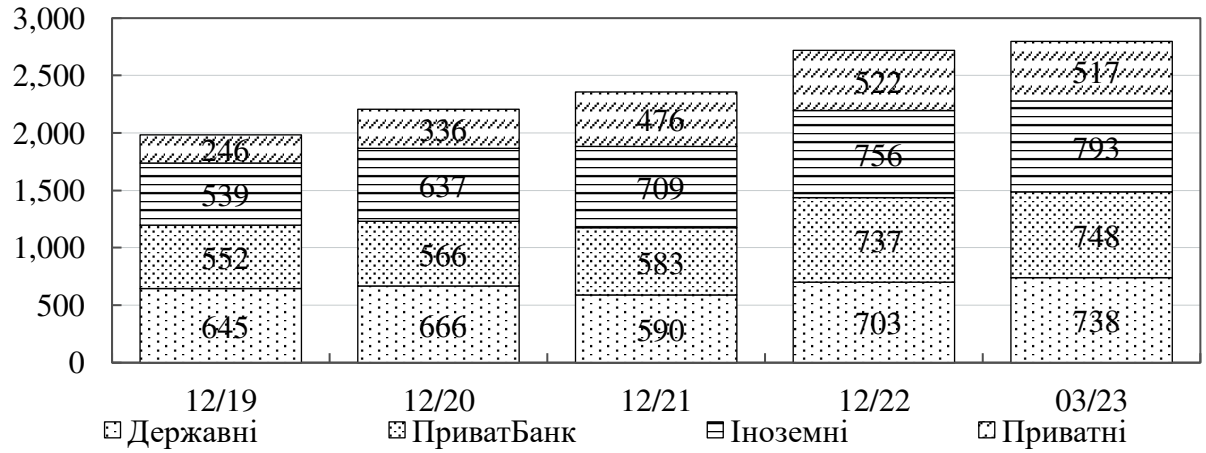

Рис. 2.11 Розподіл активів за різними групами банків, млрд. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [15]

Зокрема, якщо на кінець 2019 року частка державних банків становила 34%, то вже у 2022 році їх відсоток зменшився до 27,3. Відбувся перерозподіл

активів на користь приватних банків, чия частка в капіталі зросла протягом чотирьох років з 14,8% до 21,9%. Щодо їх вартості у грошовому виразі, якщо порівнювати з 2019 роком, то спостерігалась зростаюча тенденція. В період з 2021-2022 роки відбулись певні зміни в капіталі, зокрема коли державні банки скоротили вартість активів на 15 млрд грн, а саме ПриватБанк на 3 млрд грн, а комерційні банки на 23 млрд грн.

Банки з іноземним капіталом понесли найбільші збитки, які становлять 43 млрд грн, що продемонстровано на рис. 2.12

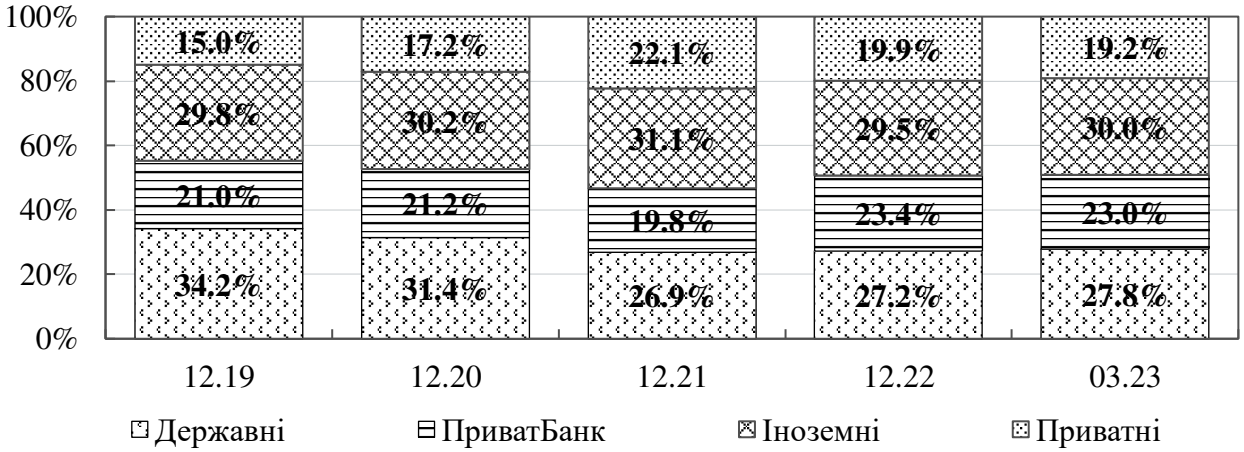

Рис. 2.12. Чисті активи у розрізі груп банків

Джерело: побудовано автором за даними [15]

Зрозуміло, що у світлі об'єктивних обставин населення стало обережніше щодо своїх активів, і тому перемістили свої депозити з державних банків до приватних банків із зарубіжним капіталом, що видно з рис. 2.13.

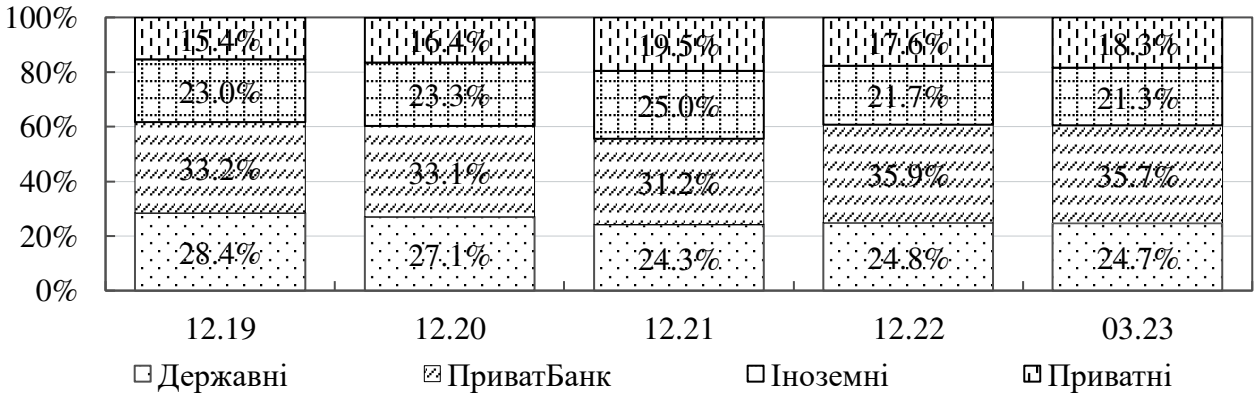

Рис. 2.13 Депозити фізичних осіб за різними групами банків

Джерело: побудовано автором за даними [15]

Одним з важливих принципів функціонування банківської системи в умовах військового стану виступає збереження довіри клієнтів до банків. Цей показник гарантує стабільну діяльність банківської системи під час війни. Наприклад, за даними Ощадбанку, за перший місяць активного вторгнення залишок коштів на рахунках фізичних осіб збільшився на 8,6 млрд грн., що підтверджує високий рівень довіри навіть попри війну [12]. Шляхом подальшої співпраці з клієнтами, включаючи як фізичних, так і юридичних осіб, банківські установи гарантують вчасне виконання всіх фінансових зобов'язань перед вкладниками, кредиторами та засновниками. Враховуючи це, можна підкреслити, що в роботі банківської системи в умовах війни маємо справу з надзвичайно важливою сферою, оскільки саме банки забезпечують виконання фінансових операцій для населення і підприємств.

Аналізуючи масштаби операцій, які проводяться державними банками та їх роль у фінансовій системі України, ми встановили, що загальні активи державних банків складали 885 млрд. грн., а їх кредитний та інвестиційний портфель становив 317 млрд. грн., що становить 35,8% від загального обсягу активів державних банків. Узагальнюючи зміни, які сталися в банківській системі, можна зауважити, що державні банки збільшили свої активи на 128,25 млрд. грн., тоді як інші банки в цілому зросли на 90 млрд. грн. Це свідчить про посилення ролі державних банків у підтримці економічних суб'єктів в умовах війни. Частка активів державних банків в загальному обсязі активів банківської системи на початок 2023 року становила 50,6%, а частка їх кредитно-інвестиційного портфеля складала 43,1%. Серед державних банків Приватбанк мав найбільшу частку в активах (24%) та кредитному портфелі (14,8%) загальної банківської системи.

Щодо кредитування державних банків, то його динаміка є досить нестабільною. Зокрема у 2018 році відбувся ріст, проте у період з 2019 по 2021 рік спостерігався спад показника. Позитивним аспектом є активний спад частки непрацюючих кредитів у державних банках: з 71,12% на початку 2018 року до 46,22% на початку вересня 202 року. Це свідчить про поліпшення управління

кредитними ризиками і вдосконалення кредитної політики цих банків. Однак, порівняно з іншими банками, ця частка залишається високою через те, що серед державних банків найбільше проблемних кредитів має Приватбанк, який поступово зменшує їх відсоток з кожним роком [6].

Після аналізу особливостей формування ресурсів державних банків і порівняння їх з банківською системою в цілому, було встановлено, що протягом періоду з 2019 по 2022 рік разом із зростанням балансового капіталу банківської системи загальна сума балансового капіталу державних банків також збільшувалась. Наприклад, за 2020 рік ця сума зросла на 2,6 млрд грн, а за 2021 рік - на 17,2 млрд грн. Частка балансового капіталу державних банків у загальній структурі капіталу банківської системи становила на кінець 2019, 2020, 2021 і 2022 роки відповідно 45,7%, 44,8%, 43,4% і 50,6%. Зобов'язання державних банків також збільшувалися разом із загальним зростанням в системі банків. Процент зобов'язань державних банків станом на кінець 2019, 2020, 2021 і 2022 року складав відповідно 56,2%, 53,2%, 46,2% і 51,5%. Ці дані свідчать про важливу роль державних банків на ринку, а найбільшу участь серед досліджуваних банків має Приватбанк, який зосереджує основні ресурси банківської системи [10].

Аналіз ролі державних банків на ринку депозитів свідчить про те, що вони є його провідними учасниками, адже залучають 53% загальної кількості коштів, що вкладають клієнти. Наприклад, Приватбанк має 24,7% цього обсягу, а Ощадбанк - 12,7%. Такий великий обсяг вкладів у конкретних банків підвищує навантаження на Фонд гарантування, який виплачує кошти вкладникам у випадку банкрутства. Водночас це свідчить про високий рівень довіри вкладників до цих банків. У період кризи та економічної нестабільності, коли багато банків мають фінансові проблеми, такий довіра свідчить про те, що населення і підприємства мають більше довіри до банків, які є у державній власності. Це є важливою перевагою для цих банків на ринку банківських послуг у період кризи та нестабільності.

У складні часи функціонування банківської сфери й економіки загалом, а також панічних настроїв уряд країни вживав заходи щодо націоналізації приватних банків з метою забезпечення їхнього нормального функціонування та взяття на себе відповідальності за виконання зобов'язань цих банків. Ці кроки дозволили підтримати банківську систему та вивести країну із фінансової кризи. Отже, у кризових та післякризових періодах за допомогою державних банків у більшості розвинених країнах держава формує фундамент для стабільної та ефективної діяльності банківської системи та економіки, яку вона обслуговує, важливим для успішного розвитку є також впровадження сучасних інтернет технологій, для покращення якості та доступності банківських послуг для своїх клієнтів, більш детальніше можливості та проблеми залучення фінансових технологій в діяльність державних банків розглянемо в наступному розділі.

РОЗДІЛ 3.
ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ БАНКІНГУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В ДЕРЖАВНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ

В сучасному світі державні банки України активно адаптуються до нових технологічних реалій, впроваджуючи інноваційні підходи у своїй діяльності. Один із таких ключових напрямків - використання інтернет-банкінгу та системи дистанційного банківського обслуговування. Це не тільки дозволяє банкам підтримувати найвищий рівень зручності для клієнтів, але і забезпечує стабільність та ефективність їхньої роботи. Інтернет-банкінг, або електронний банкінг, є необхідною складовою сучасної банківської системи, що надає клієнтам можливість здійснювати фінансові операції та управляти своїми активами в онлайн-режимі, без необхідності відвідувати фізичні відділення банку. Це важливий інструмент для підвищення доступності банківських послуг та оптимізації роботи фінансових установ. Проте разом із зростанням популярності інтернет-банкінгу виникають нові виклики та проблеми, які потребують уваги та вирішення. Тому розглянемо основні проблеми використання цих технологій та розглянемо перспективи розвитку дистанційного банківського обслуговування в державних банках України.

Дистанційне банківське обслуговування представляє сучасний підхід до здійснення фінансових операцій, який дозволяє клієнтам банку виконувати банківські операції без потреби особистого візиту до банківського відділення. Відтак, це включає в себе широкий спектр банківських послуг, що надаються через інноваційні цифрові технології, без прив'язки до традиційних фізичних відділень банку [11].

Проведення діджиталізації в банківському секторі почалося після проведення реформ у цьому секторі між 2014 та 2016 роками. Цей період відзначився активним впровадженням дистанційних фінансових послуг. У 2020

році Національний банк України оголосив про свою ініціативу щодо розвитку «безготівкової економіки» або «cashless economy» [20]. Впровадженню безготівкової економіки сприяли законодавчі зміни, прийняті Урядом, що стосувалися ідентифікації та верифікації клієнтів за допомогою системи BankID НБУ. Використання системи BankID НБУ дозволяє уряду проводити перевірку автентичності громадян в режимі онлайн, що надзвичайно актуально, особливо в умовах конфлікту, коли громадянам надається фінансова допомога в рамках програми єПідтримки. Крім того, банки мають можливість відкривати рахунки для громадян, які не можуть відвідати фізичні відділення. Завдяки використанню хмарних сервісів, банки можуть забезпечити збереження необхідних даних для подальшого функціонування, навіть в разі фізичного зруйнування інфраструктури.

Головним інструментом для реалізації дистанційних банківських послуг стало впровадження цифрового банкінгу. Під цим поняттям розуміється надання клієнтам конкретного банку доступу до цифрової платформи, за допомогою якої вони можуть проводити різноманітні фінансові операції. Цифровий банкінг можна поділити на чотири основні категорії (рис. 3.1).

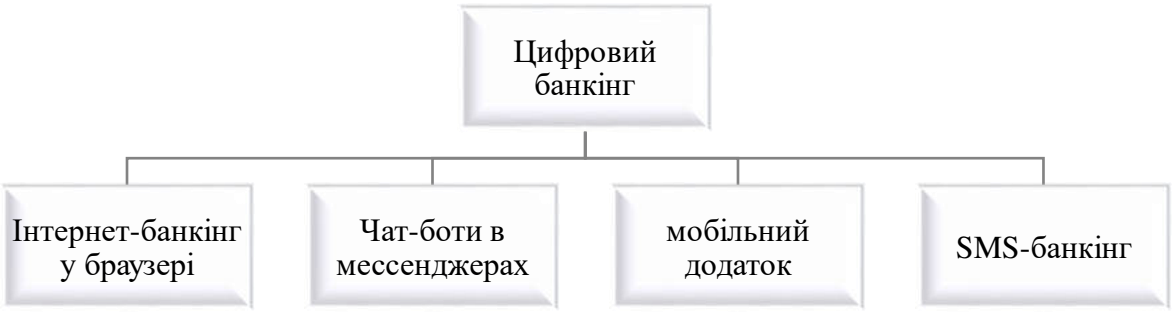

Рис. 3.1 Види послуг цифрового банкінгу

Джерело: побудовано автором за даними [34]

Однією з ключових переваг і фактичним змістом існування онлайн-банківських сервісів є збереження часу. Більшість банків надають можливість оплачувати комунальні послуги, штрафи, навчання, квитки на транспорт та здійснювати поповнення мобільного рахунку чи здійснювати карткові перекази, включаючи ті, що спрямовані на власний депозитний рахунок. У режимі онлайн

такі операції забирають лише кілька хвилин, в той час як їх вирішення у банківських відділеннях може зайняти кілька годин як для клієнтів, так і для банківських менеджерів.

Рік за роком смартфонізація серед населення продовжує зростати, і смартфони вже стали найпопулярнішими пристроями для доступу до Інтернету. За даними досліджень міжнародних компаній We Are Social і Hootsuite, понад половина всіх веб-запитів генерується саме на смартфонах. Мобільні додатки банків стали наразі найбільш вживаним інструментом для отримання доступу до онлайн-банкінгу. Дослідження показали, що внаслідок початку пандемії, у квітні 2021 року, трафік мобільного банкінгу зріс на 85%, і кількість нових цифрових реєстрацій збільшилася на 200%. Зокрема, серед українських банків лідерами за кількістю користувачів цифрового банкінгу стали два державних банки: Приват24 (12 млн користувачів) від Приватбанку та Ощад24/7 (4 млн користувачів) від Ощадбанку.

Якщо згадати історію, то варто відзначити, що українським банком, який першим впровадив серед своїх послуг Інтернет-банкінг, став ПриватБанк у 1998 році. На сьогоднішній день він продовжує утримувати провідні позиції у використанні передових технологій у своїй діяльності. Також інші банки, такі як Укрексімбанк, ПУМБ, Сенс-Банк, УкрСиббанк, Укргазбанк, Ощадбанк та інші, активно просуваються вперед у впровадженні Інтернет-банкінгу. Слід також зауважити, що протягом понад 5 років інтернет-банкінг Приват24 заслужено вважається найуспішнішим і найкращим цифровим банкінгом в Україні. Він отримав видатні нагороди, включаючи відзнаки, такі як FinAwards, PSM Awards, та «Українська народна премія», в категоріях «Кращий інтернет-банк України» та «Інтернет-банк року». У 2020 році, цей додаток отримав високу нагороду як «Кращий український цифровий банк» на світовому рівні, на престижній премії Global Finance World's Best Digital Banks 2020. Приватбанк вперше увійшов у топ-500 найкращих банків світу серед банківських установ України. Тільки протягом минулого року банк залучив понад 1 мільйон нових користувачів, що

свідчить про активний вибір нових користувачів завдяки багаторічному досвіду у цифровій сфері, добрій репутації та визнанню в суспільстві [21]

Відмінність в розвитку Інтернет-банкінгу в Україні порівняно з іншими країнами полягає у використанні стимулюючих методів для привертання клієнтів до цього виду банківських послуг. За кордоном це часто включає низькі відсоткові ставки за кредитами та високі ставки за депозитами. Українські банки використовують іншу політику для залучення клієнтів, зменшуючи або скасовуючи комісійні відрахування за обслуговування операцій, що проводяться через Інтернет-банкінг. Розглянемо основні послуги інтернет-банкінгу, що пропонують державні банки України (табл. 3.1):

Таблиця 3.1

Перелік послуг інтернет-банкінгу, що пропонують найбільші банки України

Назва банку	Показники	
ПриватБанк	1. Googl Pay; 2. Apple Pay; 3. Служба підтримки; 4. чат бот; 5. онлайн-банкінг як на мобільному пристрої так і на ПК	- оплата комунальних та інших послуг, - купівля квитків на поїзд, літак чи автобус, - перекази на картки Visa та Mastercard, - оформлення страхування, - FacePay24, - карти для дітей, - карта з індивідуальним дизайном, - поповнення через QR-код.
Ощадбанк		- створення регулярних платежів, - випуск додаткової та віртуальної карток, - корпоративні картки, - миттєва карта лише за номером, - операції з рахунком «Мобільні заощадження», - блокування картки та керування лімітами,
Укрексімбанк		- створення регулярних платежів, - перегляд залишків та виписок за рахунками; - перегляд нарахованих відсотків на депозит та кредит; - здійснення платежів у гривні та іноземній валюті між власними рахунками;
Укргазбанк		- отримувати міні-виписки по рахунках; - здійснювати зміну лімітів по карті; - отримувати інформацію щодо курсів валют НБУ; - знаходити найближчі банкомат або відділення за допомогою прокладання маршруту від точки локації до банкомату/відділення АБ «Укргазбанк».

Джерело: складено автором за даними [21,5,2,37]

На рисунку 3.2 наведено основні переваги та недоліки при використанні Інтернет – банкінгу.

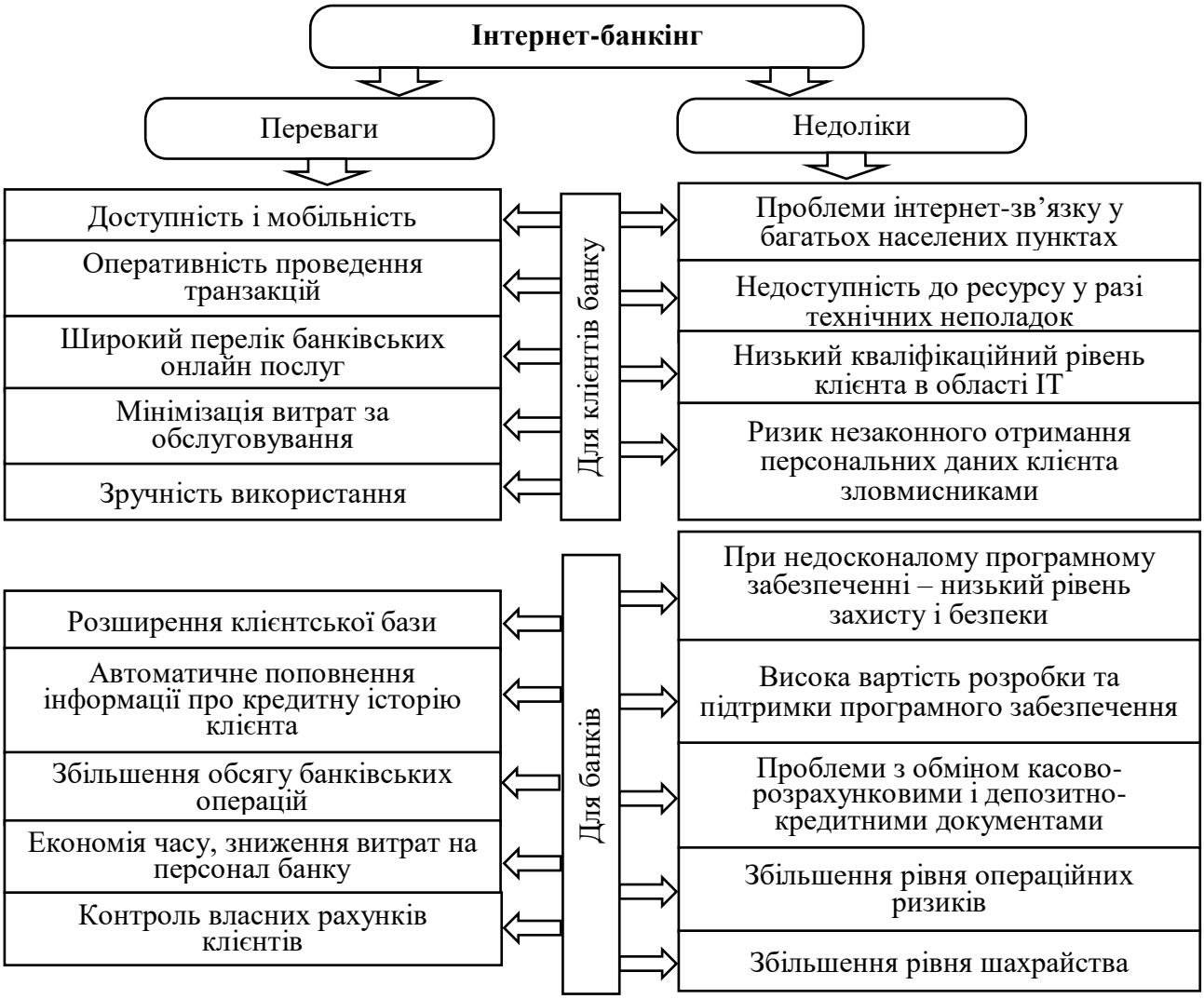

Рис. 3.2 Види послуг цифрового банкінгу

Джерело: побудовано автором за даними [39]

Забезпечення безпеки функціонування інформаційної системи Інтернет-банкінгу становить одне з ключових завдань для банку, оскільки користувачі, що використовують цей вид банківського обслуговування, повинні бути переконані в тому, що їх фінансові ресурси і особисті дані зберігаються конфіденційно і залишаються недоступними для зловмисників. Найсерйознішою загрозою для будь-якого користувача Інтернет-банкінгу є несанкціонований доступ та можливість шахрайства. Серед банківських ризиків, пов'язаних із використанням системи Інтернет-банкінгу, можна виділити операційний ризик, правовий ризик,

стратегічний ризик, ризик втрати ділової репутації і ризик ліквідності. Державні банки вирішують важливу задачу надання консультаційної підтримки клієнтам інтернет-банкінгу, надають інформацію про ці ризики і вживають різноманітних заходів для захисту конфіденційної інформації.

Проте, існує ряд перешкод, які утруднюють розвиток і впровадження нових технологій у сфері банківських послуг, серед яких можна виділити наступні:

– вразливий перед кіберзлочинцями, які намагаються здійснювати шахраївські операції та крадіжку фінансових даних клієнтів. Державні банки повинні постійно вдосконалювати свої системи кіберзахисту.

– деякі клієнти можуть не мати доступу до інтернету або не мати технічної здатності використовувати інтернет-банкінг. Це може викликати незручності для груп населення, які є менш технологічно підготовленими, включаючи людей похилого віку.

– зберігання та обробка особистих фінансових даних є об'єктом занепокоєння з погляду конфіденційності.

– технічні неполадки можуть виникати в системах інтернет-банкінгу, що призводить до затримок в операціях та незручностей для клієнтів.

– військові дії;

– велика кількість клієнтів виявляє високу недовіру до онлайн-банкінгу та банків в цілому. Більшість клієнтів вважають відвідування банківського відділення менш ризиковим, ніж використання інтернет-банкінгу.;

– деякі банківські операції недоступні для виконання дистанційно через інтернет-банкінг [38].

Початок війни спричинив проблему нестачі готівки, що була вирішена шляхом дозволу знімання коштів на касах торговельних підприємств. Незважаючи на це, у «гарячих точках» залишалася проблема транспортування грошей до банківських відділень та банкоматів. Українці також втратили можливість отримати гроші з банківських скриньок при закритті відділення. Все

це підкреслює важливість поширення безготівкових розрахунків, які навіть в умовах війни забезпечують стабільні та безперебійні фінансові операції [25].

Організація безготівкових розрахунків неможлива без стабільної роботи системи електронних платежів. Всі банківські установи України підключені до цієї системи, що дозволяє їм здійснювати платежі клієнтів у штатному режимі, навіть в умовах війни. Варто відмітити, що Національний банк України використовує резервні потужності для посилення надійності цієї системи. Це дозволяє здійснювати безготівкові розрахунки за кордоном у режимі 24/7 на всій території України, де не ведуться активні бойові дії та є зв'язок.

В Україні уряд встановив обов'язковість ідентифікації клієнтів у банківських відділеннях для відкриття рахунків. З метою спрощення цієї процедури банки пропонують клієнтам відкривати депозитні рахунки, оформлювати кредити онлайн або використовувати кур'єрські послуги для підписання договорів. Незважаючи на деяке уповільнення процесу, інтернет-банкінг продовжує активно розвиватися, а головним напрямком є онлайн-ідентифікація для отримання різних банківських послуг. Забезпечити достовірність особи клієнта стане можливим за допомогою цифрових підписів, відеозв'язку в платіжних терміналах або банкоматах, дозволяючи виконувати процедуру не лише в офлайн, а й в онлайн режимі.

Український ПриватБанк став одним з перших банків, який впровадив технологію голосової біометрії для ідентифікації клієнтів за їх голосовим зразком. Ця технологія була запущена у травні минулого року. У дослідженні KPMG «The future of digital banking» [38] висвітлено, що оплати за допомогою карток у POS-терміналах або мобільні платежі можуть бути замінені безпечними голосовими командами або навіть скануванням обличчя [19].

На нашу думку, розвиток дистанційного банківського обслуговування в державних банках України має великі перспективи через наступні фактори:

- цифрова трансформація - уряд та банки активно просувають проекти з цифрової трансформації, що передбачають розвиток електронних послуг. Це

означає, що державні банки матимуть більше можливостей для вдосконалення дистанційного обслуговування.

- покращення інфраструктури - зростає доступність інтернету та мобільного зв'язку по всій країні, що робить дистанційне обслуговування більш доступним для всіх верств населення.

- конкуренція на ринку – з появою інтернет-банків та фінтех-компаній на ринку банківських послуг, державні банки вимушені змагатися в сфері дистанційного обслуговування та покращення зручності користування своїми послугами.

- полегшення бізнес-процесів - дистанційне банківське обслуговування дозволяє банкам полегшити бізнес-процеси, знизити витрати та збільшити швидкість надання послуг.

- зростання довіри до онлайн-фінансів - з плином часу люди стають більш впевненими в онлайн-фінансах, і це сприяє розвитку дистанційного банківського обслуговування.

Таким чином, для досягнення успіху у розвитку дистанційного банкінгу, державні банки повинні активно інвестувати у технології, покращувати кібербезпеку, полегшувати доступність послуг, та вдосконалювати комунікацію з клієнтами.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на основі вивчення особливостей функціонування державних банків України, можемо зробити наступні підсумки:

У кризові та післякризові періоди у багатьох передових країнах держава акцентує увагу на державних банках, щоб забезпечити основу для фінансової стабільності у банківській системі. В результаті націоналізації системного АТ «Приватбанк» частка державних банків у структурі активів та зобов'язань української банківської системи помітно зросла, дозволивши державним банкам зайняти провідні місця в рейтингах найбільших фінансових установ.

На сучасному етапі державні банки України є важливою складовою фінансової системи країни та виконують ряд ключових функцій, спрямованих на забезпечення фінансової стабільності та розвитку економіки. Вони здійснюють роль емітента грошей, підтримують ліквідність банківської системи, надають кредити урядові для бюджетного фінансування, а також здійснюють регулювання та нагляд за банківською сферою.

Нормативно-правові засади діяльності державних банків України визначаються законодавством та регулятивними органами. Ці засади включають у себе вимоги до капіталу та резервів державних банків, процедури призначення керівництва, встановлення обмежень щодо фінансових операцій та звітності, а також механізми моніторингу та нагляду за їхньою діяльністю. Важливою частиною нормативно-правового регулювання є також визначення мети та стратегії діяльності державних банків, які повинні служити інтересам економічного розвитку країни та забезпечувати фінансову стабільність.

Досліджуючи масштаби операцій, які проводяться державними банками та їх роль у фінансовій системі України, ми встановили, що загальні активи державних банків складали 885 млрд. грн., а їх кредитний та інвестиційний портфель становив 317 млрд. грн., що становить 35,8% від загального обсягу активів державних банків. Узагальнюючи зміни, які сталися в банківській

системі, можна зауважити, що державні банки збільшили свої активи на 128,25 млрд. грн., тоді як інші банки в цілому зросли на 90 млрд. грн. Це свідчить про посилення ролі державних банків у підтримці економічних суб'єктів в умовах війни. Аналіз ролі державних банків на ринку депозитів свідчить про те, що вони є його провідними учасниками, адже залучають 53% загальної кількості коштів, що вкладають клієнти. Наприклад, Приватбанк має 24,7% цього обсягу, а Ощадбанк - 12,7%. Такий великий обсяг вкладів у конкретних банків підвищує навантаження на Фонд гарантування, який виплачує кошти вкладникам у випадку банкрутства. Водночас це свідчить про високий рівень довіри вкладників до цих банків. У період кризи та економічної нестабільності, коли багато банків мають фінансові проблеми, такий довіра свідчить про те, що населення і підприємства мають більше довіри до банків, які є у державній власності. Це є важливою перевагою для цих банків на ринку банківських послуг.

Збільшення ризиків, зниження економічної активності та невизначеність на ринках впливають на показники банківської діяльності. Уряд та регулятори повинні надавати підтримку державним банкам у важких умовах воєнного стану, забезпечуючи стабільність фінансової системи та ліквідність банків. Застосування новітніх технологій та цифрових інструментів може допомогти державним банкам підтримувати зв'язок з клієнтами та забезпечувати доступ до фінансових послуг навіть в умовах воєнного стану. В цілому, аналіз показників роботи державних банків України в умовах воєнного стану свідчить про необхідність активного управління ризиками, забезпечення фінансової стійкості та сприяння розвитку банківської системи в надзвичайних умовах.

Варто також зауважити, що українським банком, який першим впровадив серед своїх послуг Інтернет-банкінг, став ПриватБанк у 1998 році. На сьогоднішній день він продовжує утримувати провідні позиції у використанні передових технологій у своїй діяльності. Також інші банки, такі як Укрексімбанк, ПУМБ, Сенс-Банк, УкрСиббанк, Укргазбанк, Ощадбанк та інші, активно просуваються вперед у впровадженні Інтернет-банкінгу. Таким чином, для досягнення успіху у розвитку дистанційного банкінгу, державні банки

повинні активно інвестувати у технології, покращувати кібербезпеку, полегшувати доступність послуг, та вдосконалювати комунікацію з клієнтами.

В сучасних умовах політичної та економічної нестабільності в країні, зміцнення ролі державних банків для розвитку банківської системи та соціально-економічного прогресу можна здійснити через впровадження адміністративних, правових, макро- та мікроекономічних заходів. За умови збереження фінансової стійкості, такі банки мають достатній ресурсний, стратегічний та адміністративний потенціал для підтримки нормального функціонування банківської системи. Важливо також зосередитися на пошуку механізмів, які забезпечать державним банкам конкурентні переваги, не додатково навантажуючи державний бюджет і кошти платників податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акціонерне товариство «Державний експортно-імпортний банк України». *Офіційний сайт АТ «Укрексімбанк»*. URL: https://www.eximb.com (дата звернення 29.09.2023р.)

2. Веб-банкінг Ощад 24/7. *Офіційний сайт «Ощадбанк».* URL: https://www.oschadbank.ua/web-banking (дата звернення 30.09.2023р.)

3. Гарбар Є. С. Альтернативні шляхи капіталізації банку під час значного дефіциту грошових ресурсів. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2015. № 2. Т. 2. С. 35–39

4. Дзюба Т. Г. Шляхи підвищення капіталізації банківських установ за участю держави в умовах фінансової нестабільності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* 2009. Вип. 12. С. 196–204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_12_26 (дата звернення: 20.08.2023).

5. Еко-банк online. *Офіційний сайт «УкргазБанк».* URL: https://www.ukrgasbank.com/inbank/ecobank/ (дата звернення 30.09.2023р.)

6. Жирій К. Як банки допомагають вистояти економіці та громадянам у часи війни. Інформаційне Агентство УНІАН. 2022. URL: http://surl.li/mczbx (дата звернення: 09.06.2023).

7. Інформація про АТ «Ощадбанк». *Mind. Веб-сайт.* URL: https://mind.ua/banks/7-oshchadbank (дата звернення 20.06.2023)

8. Касич А. О., Підкуйко О. О., Коротенкова І. М. Роль державних банків у розвитку національної економіки. *Інвестиції: практика та досвід.* 2020. № 4. С. 35–40. URL: 10.32702/2306-6814.2020.4.35 (дата звернення 09.09.2023)

9. Кількість банків в Україні (2008-2023). *Офіційний сайт Міністерства фінансів України.* URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/ (дата звернення 05.09.2023)

10. Ключові показники діяльності державних банків, станом на 01.04.2023. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України.* URL:

https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6_%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B8_01_04_2023.pdf (дата звернення 29.09.2023р.)

11. Котуранова Т. В. Інтернет-банкінг в Україні – інноваційний розвиток банківської сфери. *Економічний простір.* 2019. № 146. С. 43-56. URL: http://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/195779

12. Купчак М.О. Кредитна діяльність банків в умовах війни. Фінансовий бізнес в Україні та світі: маркетингові особливості та закономірності: Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. С. 21-22. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/10/FinBiz_konferencia_2022.pdf (дата звернення 29.09.2023р.)

13. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні. *Офіційний сайт Національного банку України.* https://bank.gov.ua/ua/news/all/Method_15122017_803-rsh_economic_ratios (дата звернення: 16.09.2023).

14. Оніщенко В. В. Банки з державною участю в банківській системі України: дис. … канд. екон. наук: 08.00.08. гроші, фінанси і кредит. Суми: ДВНЗ «АБС НБУ», 2012. – 333 с

15. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». URL: https://www.oschadbank.ua/ (дата звернення 10.05.2023)

16. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». 2022. URL: https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost (дата звернення: 01.10.2023).

17. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org. (дата звернення:15.07.2023)

18. Ощадбанк у 2022 році отримав 690 мільйонів прибутку. *Веб-сайт.* URL: https://www.epravda.com.ua/news/2023/01/30/696498/ (дата звернення 12.05.2023).

19. П’ять «технологій майбутнього», які використовують банки. *Finance.ua.* URL: https://finance.ua/ua/goodtoknow/5-tehnologij-jaki-vykorystovuut-banky (дата звернення 30.09.2023р.)

20. Пігулка для економіки: як cashless впливає на фінансове здоров'я України. Веб-сайт. 2020. URL: https://www.epravda.com.ua/projects/interkassa/2020/11/4/666073/ (дата звернення 29.09.2023р.)

21. Приват24 – це купа сервісів в одному місці. *Офіційний сайт «ПриватБанк».* URL: https://privatbank.ua/udalenniy-banking/privat24 (дата звернення 30.09.2023р.)

22. ПриватБанк. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України.* URL: https://mof.gov.ua/uk/privatbank (дата звернення 28.09.2023р.)

23. Про банки і банківську діяльність (зі змінами та доповненнями) : Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 56. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14 (дата звернення: 20.08.2023).

24. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV : станом на 2 лип. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text (дата звернення: 16.09.2023).

25. Прокопенко, Н., Мирончук, В., Шепель, І. (2022). Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. *Економіка та суспільство,* (41). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33 (дата звернення 29.09.2023р.)

26. Рейтинг надійних банків України 2023. URL: https://forinsurer.com/rating-banks (дата звернення:15.08.2023)

27. Річна фінансова звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). *Офіційний сайт АТ «Укргазбанк».* URL: https://www.ukrgasbank.com/about/fin_results/auditors_report/ (дата звернення 29.09.2023р.)

28. Сус Л. В. Функціонування державних банків на ринку банківських послуг України. *Наукові горизонти.* 2019. № 4. С. 67–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2019_4_11 (дата звернення:18.07.2023)

29. Фінансова звітність АТ «Укрексімбанк». *Офіційний сайт АТ «Укрексімбанк».* URL: https://www.eximb.com/ua/bank/financial-information/financial-report/ (дата звернення 29.09.2023р.)

30. Фінансова звітність. *Офіційний сайт АТ «Ощадбанк».* URL: https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist (дата звернення 11.05.2023).

31. Фінансова звітність. *Офіційний сайт АТ «ПриватБанк».* URL: https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost (дата звернення 28.09.2023р.)

32. Фукс Н. А. Правові засади банківського регулювання та нагляду в Україні в умовах воєнного стану. Європейський вибір України, розвиток науки танаціональна безпека в реаліях масштабної військової агресіїта глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. 2022. Т. 2. С. 98-101. URL: http://surl.li/mcxtm (дата звернення 09.09.2023)

33. Чемчикаленко Р. Концепція фінансової стійкості державних банків в умовах нестабільного економічного розвитку. Economic and social-focused issues of modern world : conference proceedings of the 3nd International scientific conference. Bratislava: 2020. С. 125-131. URL: http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/ffdfd2fac6bc1c92d1184db6fb7f55c2.pdf (дата звернення: 20.08.2023).

34. Череп О.Г. Оцінка розвитку функціонування дистанційного банківського обслуговування в Україні. Вісник Хмельницького національного університету. *Економічні науки.* Т.2, №5, 2021. С. 162-166. http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/03/2021-en-52-26.pdf (дата звернення 30.09.2023р.)

35. Чистий прибуток Ощадбанку за підсумками 2022 року становить 690 млн грн. *Офіційний сайт АТ «Ощадбанк»* URL:

https://www.oschadbank.ua/news/cistij-pributok-osadbanku-za-pidsumkami-2022-roku-stanovit-690-mln-grn (дата звернення 12.05.2023).

36. Чистий прибуток Ощадбанку. *Bankchart. Веб-сайт.* URL: https://bankchart.com.ua/spravochniki/reytingi_banka/9/430 (дата звернення 12.06.2023).

37. Enter EXIM – Укрексімбанк. *Офіційний сайт «Укрексімбанк».* URL: https://www.eximb.com/upload/app_links/EnterExim-manual.pdf (дата звернення 30.09.2023р.)

38. KPMG представляє звіт «Майбутнє цифрового банкінгу». *Офіційний сайт KPMG.* URL: https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/09/ (дата звернення 30.09.2023р.)

39. Mishchenko L., Silina I., Kolesnik D. Digital technologies of ukrainian banks: the state, problems and future trends of development in ukraine. *Market infrastructure.* 2019. № 38. URL: https://doi.org/10.32843/infrastruct38-57 (дата звернення: 01.10.2023).

40. Public development banks: towards a better model. 2017. A Eurodad discussion paper cosponsored by Afrodad and Latindadd, 32 p. Public development banks: towards a better model. 2017. A Eurodad discussion paper cosponsored by Afrodad and Latindadd, 32 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

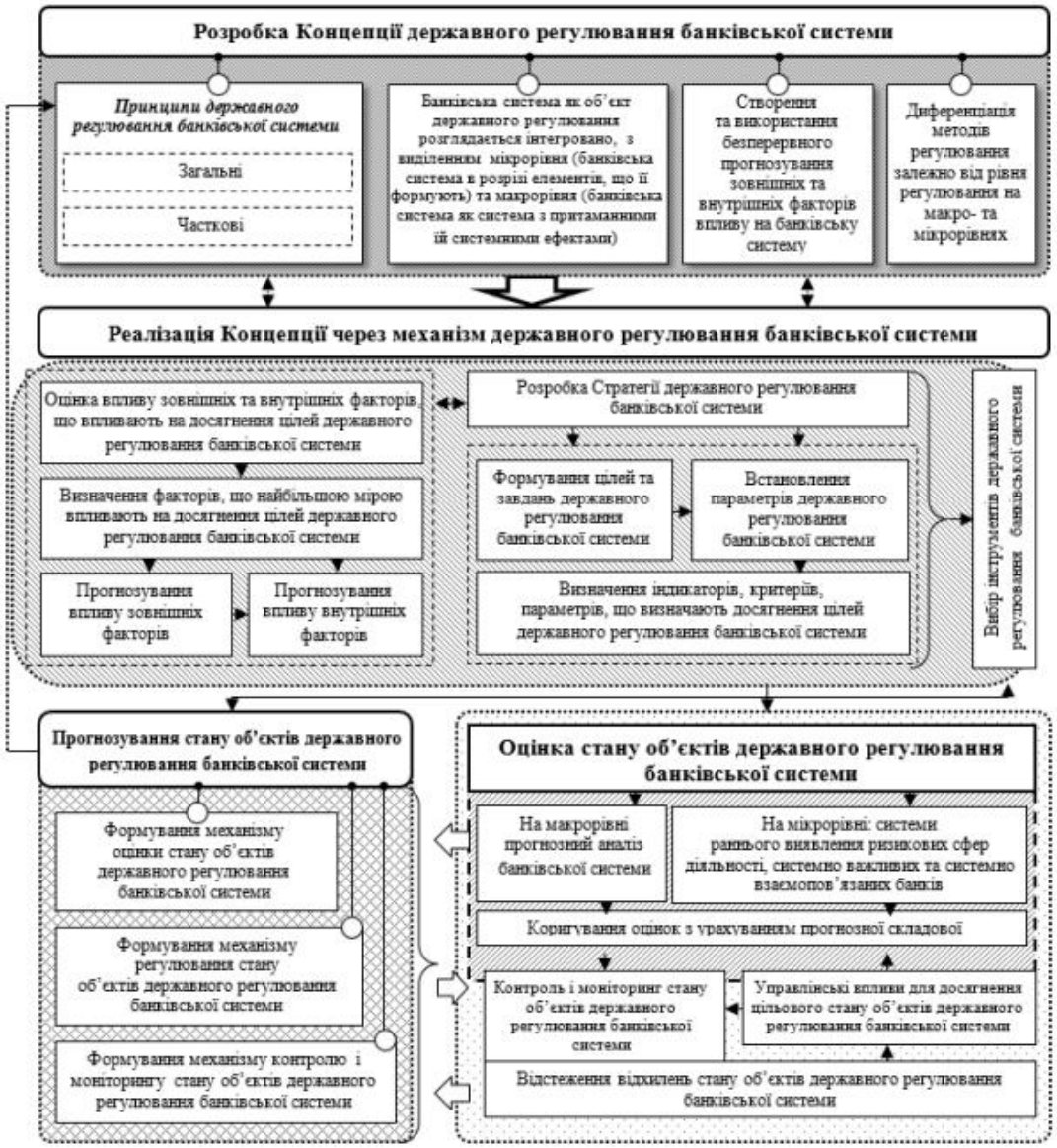

Рис. А. 1. Структурно-логічна модель системи державного регулювання банківської системи України.

Джерело: побудовано автором за даними [10]

Додаток Б

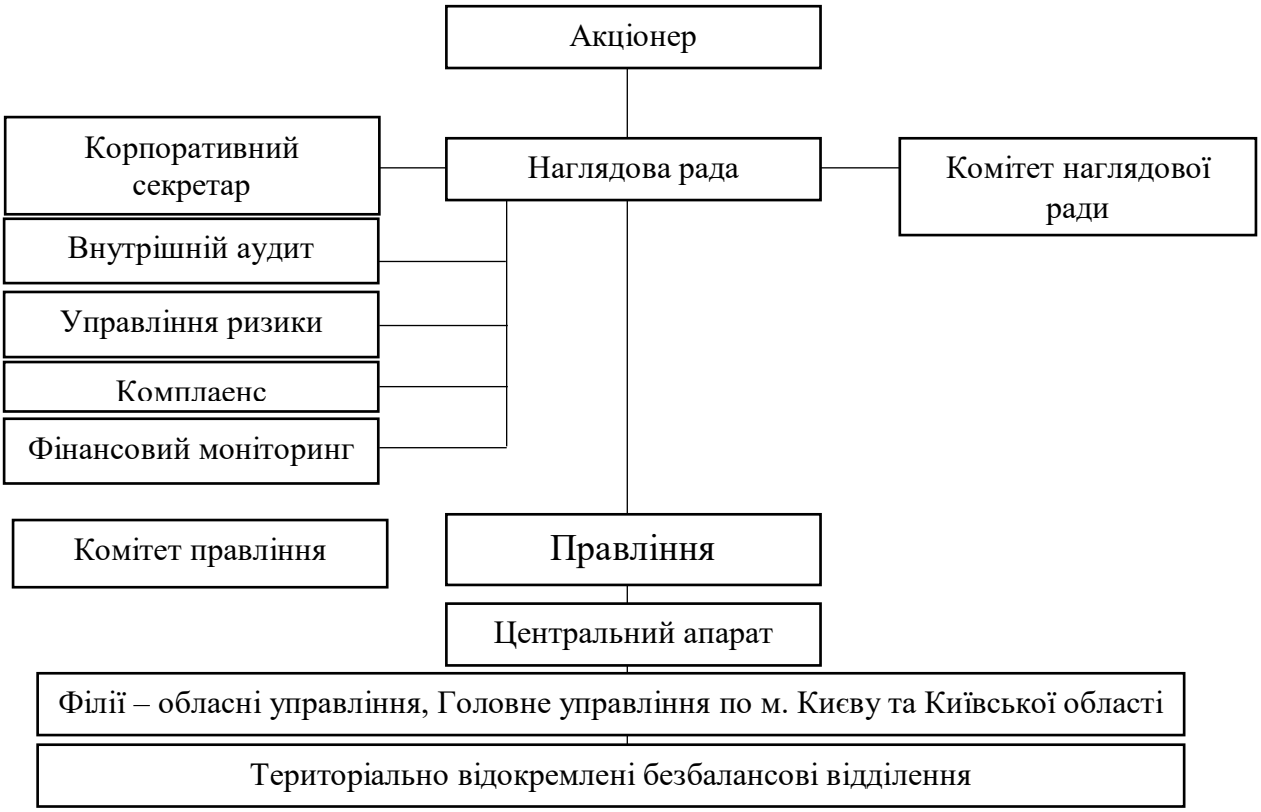

Рис. Б 1 Організаційна структура АТ «Ощадбанк»

Джерело: [15]

Додаток В

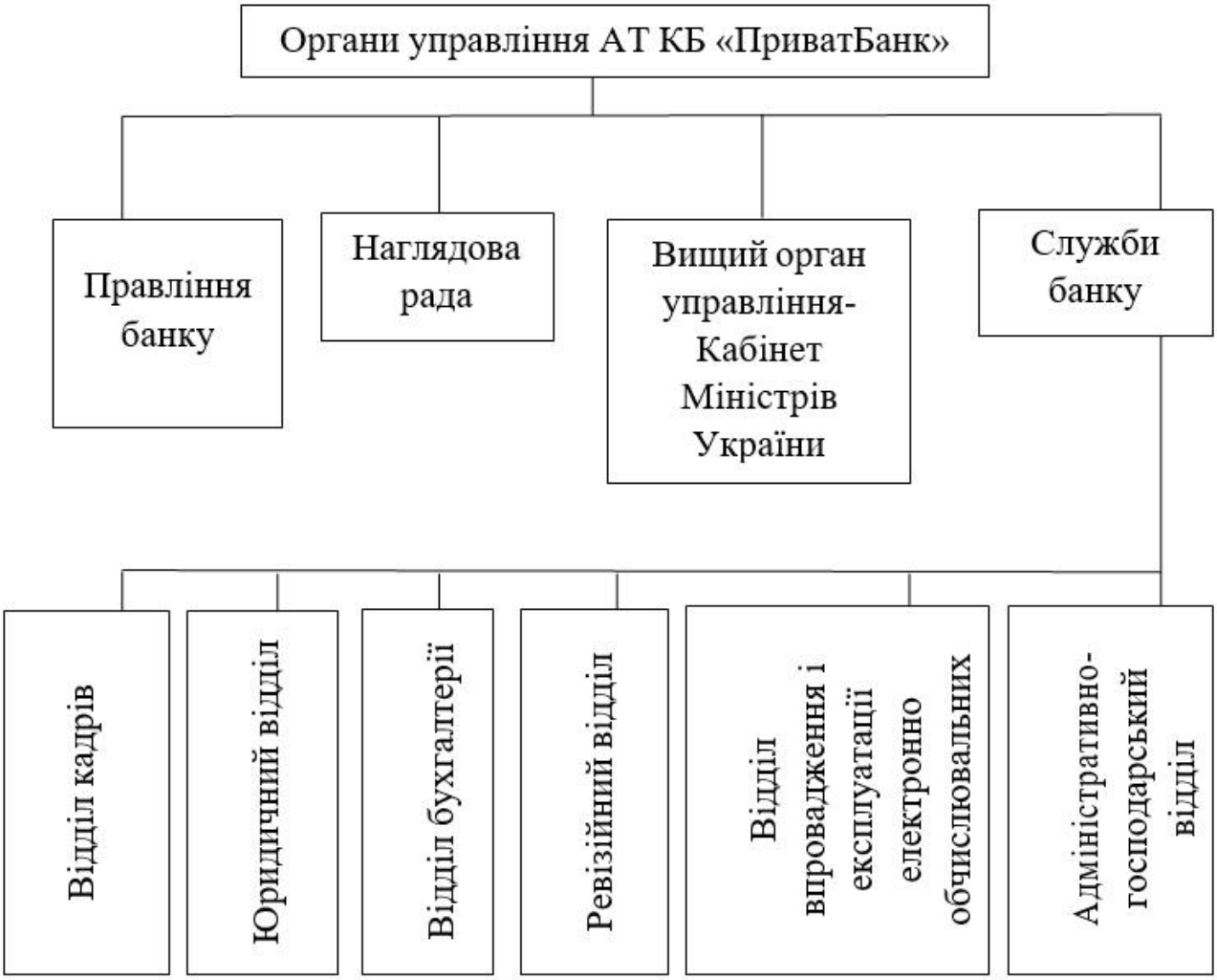

Рис. В. 1 Організаційна структура АТ «Ощадбанк

Джерело: побудовано автором за даними [7]

Додаток Г

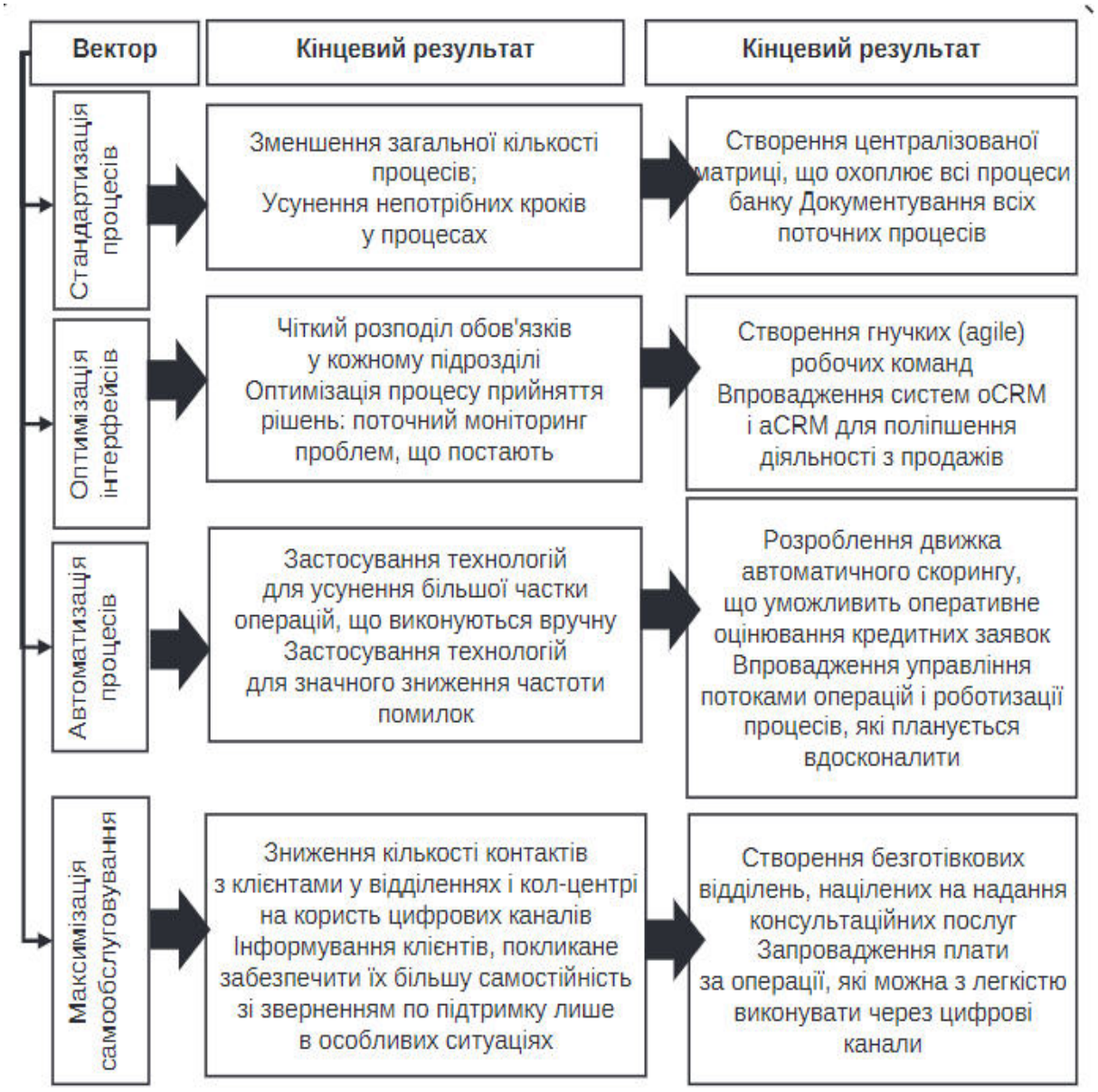

Рис. Г.1 Модель підвищення ефективності обслуговування АТ КБ «ПриватБанк» за рахунок розвитку цифрового банкінгу

Джерело: складено автором на основі [16]